

VOLUME +6dB -HANKE

Teoreettinen viitekehys ja valmennuksen perustelut

Jenni Morottaja

Iris Heinsola Metropolia AMK

Opinnäytetyö, kevät 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Morottaja, Jenni & Heinsola, Iris. Volume +6dB –hanke Teoreettinen viitekehys ja valmennuksen perustelut. Kevät 2017. 55 s.

Diakonia ammattikorkeakoulu & Metropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosionomi (AMK).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on laadullisen aineiston analyysin avulla selvittää, millainen ja mikä on Volume -valmennuksen teoreettinen viitekehys. Lisäksi etsitään perusteluja sille, miksi valittuja menetelmiä käytetään ja mitä olennaisia ja kokoavia yläkäsitteitä aineistosta on löydettävissä.

Volume +6dB on Keravan nuorisopalveluiden koordinoima ESR–hanke. Hanke vastaa sosiaalisen osallisuuden ja köyhyyden torjunnan erityistavoitteeseen sekä työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantamisen tavoitteeseen. Hanke tarjoaa 17–29 –vuotiaille tavoitteellista ja säännöllistä valmennuspalvelua, jonka avulla nuorten perustoimintakyky parantuu sekä työ- ja opiskelunvalmiudet kehittyvät.

Aineistona oli joukko erilaisia hankkeeseen liittyviä asiakirjoja, toimintasuunnitelmia ja raportteja. Aineistosta valittiin keskeisimmät dokumentit, jonka jälkeen edettiin kohti johtopäätöksiä teemoittelun avulla. Aineiston analyysin ja teemoittelun tuloksena opinnäytetyön teoreettiseksi viitekehyykseksi muodostui sosiaalipedagogiikka.

Tässä laadullisessa opinnäytetyössä etsitään vastausta tutkimuskysymyksiin: millainen ja mikä on Volume- valmennuksen teoreettinen viitekehys, miksi Volumen menetelmät ovat perusteltuja ja mitä kokoavia yläkäsitteitä aineistosta löytyy.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että Volumen valmennuksen viitekehys on sosiaalipedagoginen. Kokoaviksi yläkäsitteiksi rakentuvat vuorovaikutus, dialogisuus, sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus sekä mielen hyvinvointi. Perustellut

valmennusmenetelmät ovat yksilövalmennus ja työvalmennus, ryhmävalmennus sekä luovat ja taidelähtöiset menetelmät.

Asiasanat: sosiaalipedagogiikka, osallisuus, sosiaalinen vahvistaminen

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to use qualitative material to find out what kind and what is the theoretical framework for Volume coaching. In addition, we were looking for reasons why the chosen methods are used and what essential and binding higher level concepts can be found.

Volume +6dB is an ESR-project coordinated by Kerava's youth services. The object of the project is first of all to reject the special goal of social participation and poverty and secondly to help the outsiders of the working life to gain their work performance. The project offers goal-directed and regular coaching service for people aged 17-29 years. With the help of this, the youth's basic performance and work and study skills will be better.

The material combined different project related documents, action plans and reports. After choosing the most relevant documents we found the conclusions by using theming. By the result of analyzing the material and theming, our theoretical framework became social pedagogy.

In this qualitative thesis we were looking for answers to the following research questions: what kind and what is the theoretical framework for Volume coaching, why the methods of Volume are justified and what binding higher level concepts are found from the material.

The conclusion is that Volume coaching's framework is social pedagogy. The binding higher level concepts are interaction, quality of being dialogical, social strengthening and participation and finally the wellbeing of the mind. The justified coaching methods are individual coaching and work coaching, group coaching and creative and art related methods.

Keywords: social pedagogy, participation, social strengthening

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
JOHDANTO	6
1 TUTKIMUKSEN TAUSTA	8
2. TUTKIMUSASETELMA	10
2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	10
2.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	11
2.3 Tutkimusaineistot ja tutkimusmenetelmä.....	11
3 STARTTIVALMENNUKSESTA VOLUME +6dB HANKKEESEEN.....	14
3.1 Volume-hankkeen historia.....	15
3.2 Volume +6dB-hanke.....	16
4 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA TEOREETTISENA VIITEKEHYKSENÄ.....	18
4.1 Sosiaalipedagogiikka Volumen valmennuksessa	20
4.2 Sosiokulttuurinen innostaminen.....	22
5 SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS VALMENNUKSESSA.....	26
5.1 Vuorovaikutus.....	26
5.2 Dialogisuus.....	27
5.3 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus	29
5.4 Voimaantumisen	33
5.5 Mielen hyvinvointi	35
6 VOLUMEN VALMENNUSMENETELMÄT	37
6.1 Yksilövalmennus ja työvalmennus.....	38
6.2 Ryhmävalmennus.....	40
6.3 Luovat ja taidelähtöiset menetelmät	40
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
LÄHTEET.....	53

JOHDANTO

Syrjäytymistä ja sosiaalista osattomuutta ehkäisevä toiminta on sosiaalipedagogisen työn keskeistä toimintakenttää. Kunnallisten palveluiden, nuorisopalveluiden sekä sosiaali- ja terveystalveluiden resursointi ei usein ole riittävää heikoimassa asemassa oleville ihmisille. Erityisesti nuorten päihde- ja mielenterveysongelmat herättävät yhteiskunnallista huolta. Koulutuksen, työn ja työelämän ulkopuolella olevia on paljon. Marginaalissa elävät kärsivät palveluiden määrärahojen vähentämisestä eniten. Marginaalissa elämisellä ja marginalisaatiolla tarkoitetaan valtavirran ulkopuolelle jäämisen kokemusta ja kokemusta sosiaalisesta osattomuudesta yhteiskunnassa. Marginaalissa yksilö elää ikään kuin yhteiskunnan reunalla. Tätä epäkohtaa paikkaavat useat erilaiset ihmisten hyvinvointia edistävät hankkeet. Kunnallisella sektorilla, nuorisotalalla sekä sosiaali- ja terveystalalla hanke- ja projektimuotoiset palvelut ovat viime vuosina yleistyneet. Hankkeet ja projektit vastaavat toiminnan kehittämisen tarpeeseen sekä hyvinvointiyhteiskunnan palvelujärjestelmän katvealueisiin ja puutteisiin.

Hankkeissa tehdään monipuolista tutkimus- ja kehittämistoimintaa vastaamaan eri ihmisryhmien tarpeisiin ja haasteisiin. Saadakseen hankerahoitusta toiminnan on oltava sekä tavoitteellista, että perusteltua ja sen täytyy vastata rahoittajien toimintalinjojen vaatimuksiin. Kilpailu hankerahoituksista on kovaa. Työtapojen menetelmällinen ja teoreettinen kehittäminen hankkeissa on oleellista jatkorahoituksen saamiseksi. Vaikuttavilla ja perustelluilla työmuodoilla on mahdollisuus ansaita paikkansa kunnallisten perustalveluiden joukossa.

Hankehakemusten digitalisoituessa hakemusten informaatio on sisällöltään suppeaa. Hankehakemukset täytetään internetissä muodoltaan ja merkkimäärältään pelkistettyihin ja tiiviisiin lomakkeisiin. Volume +6dB on Keravan nuorisotalveluiden koordinoima, Euroopan sosiaalirahaston rahoittama, nuorten aikuisten syrjäytymistä ehkäisevä hanke. Perusteluja Volume -valmennukselle on löydettävissä erilaisista hankerahoitusdokumenteista sekä toiminnan projektisuunnitelmista, sekä raporteista. Näissä asiakirjoissa käytetään perinteistä ja tarvetta vastaavaa hankehakemus- ja raporttikieltä. Käytettyjä termejä ja käsitteitä ei ole mahdollista avata ja määritellä riittävän hyvin. Opinnäytetyössämme pyrimme

selvittämään laadullisen aineiston analyysin avulla millainen ja mikä on Volume -valmennuksen teoreettinen viitekehys. Etsimme lisäksi perusteluja sille, miksi hankkeessa käytetään valittuja menetelmiä, ja mitä olennaisia ja kokoavia yläkäsitteitä tutkittavasta aineistosta löytyy.

Opinnäytetyömme on toteutettu Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Metropolia ammattikorkeakoulun kahden sosiaalialan opiskelijan yhteistyönä. Ajatus yhteistyöstä heräsi kiinnostuksesta samaan opinnäytetyön aiheeseen. Käytämme työssämme Metropolia ammattikorkeakoulun lähdeviittaustapaa. Työssämme esittelemme aluksi tutkimuksen taustan ja tutkimusasetelman. Tämän jälkeen kuvaamme Volume -hankkeen historian ja kehittymisen nykyiseen muotoonsa. Seuraavaksi perehdymme sosiaalipedagogiikkaan teoreettisena viitekehysenä ja valmennuksen määritelmään osana sosiaalipedagogista viitekehystä. Valmennusmenetelmiin perehtymisen jälkeen etenemme kohti tutkimuksemme johtopäätösten ja tulosten tarkastelua sosiaalipedagogiikan innostamisen elementtien avulla.

1 TUTKIMUKSEN TAUSTA

Volume +6dB on Keravan kaupungin nuorisopalveluiden koordinoima hanke, jonka päärahoittajana toimii Euroopan sosiaalirahasto. Hankkeet ja projektit ovat merkittäviä organisaatioiden toiminnan ja työmenetelmien kehittämisen kannalta, ja usein niihin täytyy hakea ulkopuolista rahoitusta peruspalveluiden rahoituksen ulkopuolelta.

Pääasiallisesti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamat hankkeet tukevat ammatilliseen koulutukseen sijoittumista, elinikäistä oppimista ja uusien taitojen hankkimista. Lisäksi ne keskittyvät tukemaan epäedullisessa yhteiskunnallisessa asemassa olevien ryhmien työelämään sijoittumista. Euroopan sosiaalirahaston työllisyys Hankkeilla pyritään minimoimaan erityisesti nuorten työttömyyttä. ESR:n koulutusinvestoinneilla tuetaan nuoria sekä aikuisia hankkimaan työelämässä hankittavia taitoja. Hankkeissa toimitaan yhteistyössä työelämätahojen kanssa. Tuettavien hankkeiden opetusohjelmissa tuetaan yrittäjyyttä, ammatillista osaamista sekä luovia taitoja. Nuoret voivat myös hankkia hankkeiden toimintaan osallistumalla arvokasta työkokemusta. (Euroopan komissio 2013.)

Peruspalveluiden määrärahojen vähentäminen heikentää erityisesti yhteiskunnan reunoilla elävien ja päällekkäisistä ongelmista kärsivien ihmisten tilannetta. Tätä epäkohtaa kompensoidaan ihmisten hyvinvointia edistävillä hankkeilla. Hankkeissa tehdään monipuolista tutkimus- ja kehittämistoimintaa vastaamaan eri ihmisryhmien tarpeisiin ja haasteisiin. Hankerahoituksen piiriin sijoittuva toiminta on tavoitteellista ja perusteltua, ja vastaa rahoittajan toimintalinjojen vaatimuksiin. Keravalla nuorten aikuisten kohderyhmälle tarjotaan erilaisia palveluita, kuten työpajatoimintaa ja etsivän nuorisotyön palvelua. Lisäksi kohderyhmän palvelutarpeet edellyttävät esimerkiksi sosiaalipalveluja ja työllisyyspalveluja. Palveluiden haasteena nuorten näkökulmasta on niiden pirstaleisuus ja sektoroituminen eri "luukuille".

Viime vuosina Keravalla on noussut esille tarve tuetumpaan toimintaan työelämän ulkopuolella ja ilman koulupaikkaa oleville, nuorille mielenterveyskuntoutujille sekä koulupudokasvaarassa oleville. Osa nuorista tarvitsee matalan kynnyksen tavoitteellista ja säännöllistä toimintaa ennen esimerkiksi työpajatoimintaan sijoittumista. He tarvitsevat vahvempaa, kokonaisvaltaista tukea ja ohjaavia toimenpiteitä ennen sijoittumistaan työpajalle, opintoihin tai työelämään. On havaittu, että nuorille voivat olla epäselviä työelämään liittyvät perusasiat, kuten työyhteisötaidot, vastuullisuus ja työelämätaidot. (Keravan nuorisopalvelut 2015: 2.)

Tutkimuksemme vastaa tarpeeseen Volumen valmennuksen teoreettisen viitekehysten määrittämisestä. Lisäksi hanketoiminta tarvitsee perusteluja valittujen menetelmien käytölle ja toimintaa määrittäville teoreettisille yläkäsitteille. Pyrimme vastaamaan näihin haasteisiin opinnäytetyössämme.

2. TUTKIMUSASETELMA

Hankerahoitukset edellyttävät määrämuotoisten hakemusten täyttämistä. Hankehakemus lomakkeisiin voi mahduttaa vain rajatun merkkimäärän, jolloin tämä tarkoittaa sitä, ettei esimerkiksi teoreettista viitekehystä ja menetelmiä voida kuvata, vaan niihin viitataan muutamilla maininnoilla. Tällöin toiminnan teoreettinen viitekehys ja menetelmät voivat jäädä määrittelemättä yksityiskohtaisesti.

2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössämme selvitämme millainen ja mikä on Volume -valmennuksen teoreettinen viitekehys. Lisäksi etsimme perusteluja sille, miksi valittuja menetelmiä käytetään Volume -valmennuksessa ja mitä olennaisia ja kokoavia yläkäsitteitä aineistosta on löydettävissä.

Tutkimuskysymykset:

1. Mikä on Volume -valmennuksen teoreettinen viitekehys?
2. Miksi Volumen menetelmät ovat perusteltuja, ja mitä kokoavia yläkäsitteitä hanke-aineistosta löytyy?

2.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Työmme tarkoitus on selvittää Volume +6dB:n keskeisten asiakirjojen sisällön analyysillä, onko toiminnalle löydettävissä teoreettista viitekehystä. Työmme tavoite on esittää esimerkinomaisesti, miten hankeasiakirjojen analyysillä voidaan löytää teoreettinen viitekehys ja perusteluja hankkeessa käytetyille menetelmille. Viitekehys tuo perustelut Volume +6dB toiminnalle.

2.3 Tutkimusaineistot ja tutkimusmenetelmä

Aineistot ovat Keravan nuorisopalveluiden, Volume: Voimaa luovista menetelmistä projektisuunnitelma 2014, 16 sivua, ei sivunumerointia, Keravan nuorisopalveluiden, Volume: Voimaa luovista menetelmistä, Euroopan sosiaalirahaston projektin loppuraportin toimintakertomus, 25.6.2015, 15 sivua, ja Keravan nuorisopalveluiden, Volume +6dB -hankkeen, Euroopan sosiaalirahaston projektin hankehakemuksen toimintasuunnitelma, 26.3.2015, 15 sivua. Analysoimme ainoastaan aineistoa, joka on Keravan nuorisopalveluiden, hankkeen parissa työskennelleiden työntekijöiden kirjoittamaa ja tuottamaa. Tämän jälkeen alleviivaisimme ja ympyröimme aineistosta toistuvat asiat ja pelkistimme sekä tiivistimme ilmaisuja. Samalla karsimme aineistosta mielestämme epäolennaisen. Pyrimme näin tiivistämään informaatiota. Yhdistimme ilmaisuja alaluokiksi ja muodostimme niistä yläluokkia. Yläluokista muodostimme kokoavat käsitteet. Näin päädyimme tutkimuksen tuloksiin.

Luettuamme läpi tutkimuksemme aineistoja, analyysimenetelmäksi valikoitui aineiston sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi soveltuu hyvin hajanaisen aineiston tutkimiseen. Tutkijan on tärkeää tiedostaa omat ennakkokäsityksensä tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä. Sitä käytetään omana analyysin metodina tai väljänä tutkimuksen viitekehystenä. Analyysin avulla pyritään selkeään ja tiiviiseen kuvaukseen tutkittavasta aiheesta. Sisällönanalyysillä voidaan tarkoittaa kirjoitettujen, kuultujen ja nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoriakehystenä. (Tuomi - Sarajarvi 2002: 93.)

Tutkimushavaintoa tarkastellaan osana kokonaisuutta, jossa se ilmenee eikä sitä voida irrottaa asiayhteydestään. (Vilkka 2006: 11, 12.) Informaatiota voidaan tuottaa tietoisesti lisää tarkastelun, erittelyn ja uuden näkökulman avulla. Tutkimushavainnot ovat johtolankoja, merkkejä ja todellisuuden piirteitä, jotka eivät ole suoraan havaittavissa. Tavoitteena on tutkimusmenetelmän avulla tehdä piilossa olevat todellisuuden piirteet näkyviksi. Vähitellen, kriittisen tarkastelun jälkeen voidaan päätyä tutkimusta koskeviin tutkimustuloksiin. (Vilkka 2006: 9.) Tässä tutkimuksessa tarkoitamme havainnolla tutkimushavaintoa, joka näkyy analysoitavassa, kirjallisessa aineistossamme. Tarkoituksenamme on tuottaa uutta ja syvällisempää tietoa tutkittavasta ilmiöstä, ja tehdä näkyviksi asioita, jotka eivät ole suoraan havaittavissa.

Aineistolähtöinen tutkimus on toteutukseltaan haastava. Taustalla on ajatus siitä, että objektiivista havaintoa sinällään ei ole olemassa, vaan aikaisemmin käytetyt käsitteet, menetelmät ja tutkimusasetelma ovat tutkijan asettamia ja vaikuttavat tuloksiin. Aineistolähtöisen analyysin haasteita voidaan pyrkiä ratkaisemaan teoriasidonnaisella lähestymistavalla. Teoriasidonnaisessa aineistoanalyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta aikaisempi tieto auttaa analyysin tekemisessä. Analyysistä on nähtävissä aikaisemman tiedon vaikutus. Se ei kuitenkaan ole teoriaa testaava vaan uusia ajatuksia aukaiseva. Teoriasidonnaisessa aineistoanalyysissä tutkijan ajattelussa aineistolähtöisyys ja valmiit mallit käyvät vuoropuhelua. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 98 - 99.)

Aineistoa pelkistetään niin, että siitä karsitaan pois tutkimukselle epäolennaiset asiat. Tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimusprosessia. Pelkistäminen voi tapahtua esimerkiksi ympyröimällä tai alleviivaamalla tekstiä erivärisillä tusseilla. Tekstistä esiin nostetut ilmaisut voidaan kirjoittaa erilliselle paperille. (Tuomi - Sarajärvi 2002: 109–110.) Tutkimuksessa pelkistimme aineistoamme aluksi niin, että ympyröimme ja alleviivasimme tekstistä oleellisia ja toistuvia ilmaisuja erivärisillä kynillä. Tämän jälkeen kirjoitimme poimimamme termit, asiat ja ilmaisut tietokoneella puhtaaksi. Tulostimme tietokoneella kirjoittamamme ilmaisut ja leikkasimme ne omiksi paperilapuikseen.

Aineistomme ryhmittelyssä kävimme tarkasti läpi aineistosta nostamamme ilmaisut ja käsitteet. Etsimme niistä samankaltaisuuksia, ja pyrimme näin tiivistämään aineistoamme tiiviimmäksi kokonaisuudeksi. Poimimme aineistosta tutkimuskysymysten kannalta mielestämme oleelliset asiat. Tiivistimme ilmaisuja niin, että esimerkiksi ilmaisut ”osallistuminen”, ”osallistaminen”, ”ryhmätoimintaan osallistuminen” ja ”osallisuus” pelkistettiin käsitteeksi ”osallisuus”. Tämän jälkeen ryhmittelimme paperilapuille kirjoitettuja asioita ja ilmaisuja omiksi luokikseen.

Teemoiteltaessa aineisto paloitellaan osiin ja järjestellään eri teemojen alle. Näin etsitään saman teeman alle kuuluvia ilmaisuja. (Tuomi - Sarajärvi 2009: 93.) Ilmaisuja tiivistämällä ja kokoamalla niitä ryhmiksi pyrimme löytämään ryhmiä kuvaavat yläkäsitteet.

Aineiston sisällönanalyysin perusteella kokoaviksi yläkäsitteiksi muodostuivat: vuorovaikutus, dialogisuus, sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus, sekä voimaantuminen ja mielen hyvinvointi. Alaluokat ”dialogi ja keskustelu”, ”vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot” sekä ”valmennus, ohjaus ja tukeminen” teemoiteltiin yläkäsitteiden **vuorovaikutus** sekä **dialogisuus** alle. Alaluokat ”ennaltaehkäisy”, ”yhdenvertaisuus”, ”osallisuus”, ”yhteisöllisyys” ja ”työelämätaidot” teemoiteltiin yläkäsitteen **sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus** alle. Alaluokkien ”voimaantuminen ja toimijuus”, ”luovuus ja itseilmaisu” sekä ”vastuullisuus, tavoitteellisuus ja toiveikkaus” yläkäsitteeksi muodostettiin **voimaantuminen**. Alaluokkien ”hyvinvointi ja terveet elämäntavat”, ”työ- ja toimintakyky”, ”arjen- ja elämänhallinta” sekä ”itsetunto ja itsetuntemus” yläkäsitteeksi muodostui **mielen hyvinvointi**.

Analyysissämme oli teoriaohjaavuuden piirteitä, jossa tiedostimme aikaisemman tiedon olemassaolon. Analysointimme kuitenkin ohjasi tutkimusta. Analyysin avulla muodostetut yläkäsitteet löytyvät myös sosiaalipedagogiikasta. Olemme tutustuneet syvällisesti sosiaalipedagogiikan teoriaan aikaisemmissa opinnoissamme ja oman harrastuneisuuden myötä. Analyysin avulla muodostetut yläkäsitteet olivat peilattavissa aikaisempaan teoretietoomme. Valmennusmenetelmiä kuvaavat lauseet ja ilmaisut löytyivät aineistostamme suoraan useasta kohdasta. Aineistossa menetelmät oli kuvattu selkeästi ja ne olivat helposti löydettävissä.

3 STARTTIVALMENNUKSESTA VOLUME +6dB HANKKEESEEN

Uudenmaan ELY-keskuksen (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) erillisrahoituksella käynnistettiin vuonna 2013 Starttipaja-kokeilu. Kokeilu toteutettiin Keravan nuorisopalveluiden, Nuorten työpaja Jengan yhteyteen. (Keravan nuorisopalvelut 2014.) Starttivalmennuksen idean paikalliseen työpajatoimintaan toi Nuorten työpaja Jengan esimies. Startti-valmennuksessa työstiin terveyteen ja elämönhallintaan liittyviä asioita luovien menetelmien avulla. Lisäksi Startissa harjoiteltiin työelämän pelisääntöjä sekä työhakemusten ja ansioluettelon tekoa. Nuorten kanssa käytiin kokeilun aikana yritysvierailuilla ja valmentautujat tutustuivat eri alojen ammatillisiin oppilaitoksiin. (Keravan nuorisopalvelut 2014.)

Starttivalmennuksen toimintamallia on kehitetty 2000-luvun alusta alkaen vastaamaan koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tarpeisiin. Valmennuksessa yhdistyvät yhteisöllinen ja yksilöllinen työote sekä työskenteleminen monialaisen yhteistyöverkoston kanssa. Valmentautujaa vahvistetaan ottamaan vastuuta omasta elämästään ja rakentamaan kestäviä jatkopolkuja. Starttivalmennuksessa valmentautujan voimavaroja, itseluottamusta ja itsetuntemusta pyritään vahvistamaan sekä autetaan häntä sijoittumaan muihin tarvittaviin tukitoimiin palveluverkostossa. (Hannila-Niemelä – Oulasvirta-Niiranen - Pietikäinen. 2016: 45.)

Starttivalmennus edustaa työpajojen matalimman kynnyksen valmennuspalvelua. Valmennus on suunnattu nuorille, joilla on taustallaan erilaisia riippuvuuksia, oppimishäiriöitä, mielenterveysongelmia tai puutteita päivärytmissä ja arjenhallinnassa. Starttivalmennus tukee valmentautujan toimintakykyä, vahvistaa valmiuksia kiinnittyä työpajalle ja auttaa etenemisessä työelämään tai koulutukseen. (Huumonen 2014: 26 - 27.)

Ne nuoret, joilla on moninaisia arjen- ja elämönhallintaan liittyviä tukitarpeita, tarvitsevat kokonaisvaltaista tukea ja räätälöityjä palveluja. Yksilöllisen ja yhteisöllisen työskentelyn yhdistäminen, aito vuorovaikutuksellinen kohtaaminen, luottamuksen rakentuminen sekä voimavaroja ja vahvuuksia korostava valmennus

ovat starttivalmennuksen keskeisiä toimintaperiaatteita. Merkityksellisiä ovat lisäksi yhdessä tekeminen, toiminnallisuus ja arjen taitojen harjoittelu. Nämä vahvistavat nuoren voimaantumista, osallisuuden tunnetta sekä tulevaisuuden polkujen ja jatkosuunnitelmien selkiyttämistä. (Hannila-Niemelä – Oulasvirta-Niiranen – Pietikäinen 2016:45.)

3.1 Volume-hankkeen historia

Valmennettavilta ja yhteistyökumppaneista saadun palautteen perusteella havaittiin, että starttipajatyypinen toiminta osoittautui nuorille hyödylliseksi. Valmennettavat nuoret kokivat saaneensa neuvoja, ohjausta ja tukea. Valmennus auttoi heitä sijoittumaan koulutukseen, työhön tai tarvittavien palveluiden piiriin. Nuorten hyvien kokemusten ja palautteen pohjalta Nuorten työpaja Jengassa alettiin suunnitella ja kehittää Volume -Voimaa luovista menetelmistä hanketta.

Vuonna 2014 toteutettu Volume-hanke tarjosi tavoitteellista ja säännöllistä toimintaa matalalla kynnyksellä, pääsääntöisesti syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville 17–25-vuotiaille keravalaisille nuorille. Nämä nuoret tarvitsivat vahvaa ja kokonaisvaltaista tukea oman hyvinvointinsa vahvistamiseen ja tulevaisuutensa rakentamiseen. Volume-hanke mahdollisti oikea-aikaisen puuttumisen ja nopean avun nuorten päihdeongelmiin sekä hoitoonohjauksen mielenterveyspalveluihin. Lisäksi hankkeeseen osallistuneita nuoria sijoittui ammatillisiin koulutuksiin ja joitakin nuoria sai suoritettua keskeytyneet opintonsa loppuun. (Keravan nuorisopalvelut 2014.)

Vuonna 2014 valmennukseen osallistuneilla Volume-hankkeen nuorilla havaittiin selkeää työ- ja toimintakyvyn parantumista. Huomattiin, että tukitoimien tarve oli ollut olemassa jo pitkään ja nuoren ongelmakenttä oli ollut moninainen. Työhön sijoittumisen ja opintojen suorittamisen esteet ovat usein elämänhallinnan ja terveyden ongelmia. (Keravan nuorisopalvelut 2014.)

3.2 Volume +6dB -hanke

Volume +6dB on Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa toimintaa. Hanke liittyy Kestävää kasvua ja työtä 2014 – 2020 Suomen rakennerahaston ohjelmaan. Volume +6dB -hanke vastaa sosiaalisen osallisuuden ja köyhyyden torjunnan toimintalinjan tavoitteisiin sekä työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantamisen erityistavoitteeseen. (Keravan nuorisopalvelut 2015: 1.) Nimi Volume muodostuu sanoista Voimaa luovista menetelmistä. +6dB on puolestaan ihmiskorvalle optimaalisin ja miellyttävin äänenvoimakkuus. Volume +6dB hanketta koordinoi hallinnollisesti Keravan nuorisopalvelut.

Hanke on kohdennettu työelämän ulkopuolella oleville, syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Volume +6dB toimintasuunnitelmassa todetaan, että kyseiselle kohderyhmälle tarjotaan erilaisia tukipalveluita Keravalla, esimerkiksi työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Viime vuosina on kuitenkin noussut voimakkaasti esille tarve tuetumpaan toimintaan työelämän ulkopuolella sekä ilman koulupaikkaa oleville, koulupudokasvaarassa oleville ja päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. On huomattu, että ennen sijoittumista esimerkiksi työpajalle nuoret tarvitsevat runsaasti ohjaavia toimenpiteitä, kuten arjenhallinnan, elämäntaitojen sekä elämänhallinnan ohjausta. Hankehakemuksessa todetaan, että nuorille ovat epäselviä työelämään liittyvät perustaidot, työyhteisössä toimiminen, työelämätaidot ja vastuullisuus. (Keravan nuorisopalvelut 2015: 2.)

Volume-hankkeen pilotointijaksosta saatujen hyvien tulosten sekä nuorten, valmentajien ja yhteistyökumppaneiden palautteen pohjalta kehitettiin kolmen eri valmennusmenetelmän malli, jolle haettiin jatkorahoitusta. Valmennusmallia olivat kehittämässä Nuorten työpaja Jengan esimies, nuorisosihteeri, Volumen työntekijät sekä osa Nuorten työpajan henkilökunnasta. Valmennusmallissa on Startti-toiminnasta poikkeavaa, keskeistä ja erityistä kolmen eri valmentajan ja valmennusmenetelmän kokonaisuus. Kokonaisuus koostuu työvalmennuksesta, yksilövalmennuksesta sekä luovista ja taidelähtöisistä menetelmistä.

Volume +6dB toimii työpajaympäristön yhteydessä ja on läheisessä yhteistyössä Keravan nuorisopalveluiden Nuorten työpaja Jengan työpajatoiminnan kanssa. Valmennettavien mahdollisuus osallistua luovien toimintojen, ryhmävalmennuksen ja yksilövalmennuksen lisäksi työtoimintaan tukee valmennettavan työtaitoja ja työyhteisötaitoja.

4 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA TEOREETTISENA VIITEKEHYKSENÄ

Aikaisemmissa opinnoissamme olemme tutustuneet ja perehtyneet sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Mielestämme se soveltuu hyvin jäsentämään työmuotoja, joissa tuetaan ihmisten kasvua elämän eri vaiheissa ja vahvistetaan heidän sosiaalista osallisuuttaan. Kuten sosiaalipedagogiikassa, myös Volumen toiminnassa saadut kokemukset luovat uutta ajattelua, sekä muovaavat toiminnan teoriaa. Teoria puolestaan auttaa kehittämään käytännön toimintaa.

Aineistomme ja aineistoanalyysin perusteella sosiaalipedagogiikka teoreettisena viitekehyksenä osoittautui tarkoituksenmukaiseksi jäsentämään Volumen valmistusta. Volumen toiminnasta on löydettävissä samoja teemoja kuin sosiaalipedagogiikasta. Sisällönanalyysin tuloksena löydetyt vuorovaikutus, dialogisuus, sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus, voimaantumisen sekä mielen hyvinvointi löytyvät myös sosiaalipedagogiikan sisällöistä ja teoriasta.

Sosiaalipedagogiikan mielenkiinnon kohteina ovat hyvinvointi, oppiminen ja kasvu. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa jokaisella yksilöllä on potentiaalia ja sisäisiä resursseja, jotka oikeanlaisella tuella voidaan saada yksilön itsensä ja myös koko yhteisön laajempaan käyttöön. Tämä edellyttää sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden ehkäisemistä ja hoitamista. (ThemPra Social Pedagogy 2017.) Sosiaalipedagogiikka pyrkii tunnistamaan ongelmien syitä ja ilmenemismuotoja ja etsii keinoja niiden ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi. Toimintaperiaatteita ovat itseapuun auttaminen ja itsekasvatuksellisten prosessien tukeminen voimaannuttamalla ja innostamalla. (Hämäläinen – Palo 2014: 32.)

Sosiaalipedagogiikan kaksi painopistettä ovat yhteiskunnallisen kasvun tukeminen sekä erityinen kasvatuksellinen tuki, jota tarvitaan sosiaalista huono-osaisuutta kokevien ongelmien kohtaamiseksi. Molemmissa on kuitenkin kysymys ihmisen tukemisesta kasvussaan yhteiskunnan jäseneksi ja jäsenenä. Prosessia, jossa yksilö kehittyy yhteisön ja yhteiskunnan jäsenyyteen kutsutaan sosialisatioksi. Jos huomio kiinnitetään lopputulokseen ja yhteiskunnan toimintajärjestel-

miin kiinnittymiseen, puhutaan integraatiosta. Integraatio voi olla yhteiskunnallista, sosiaalista, poliittista ja kulttuurista. Kyse ei ole ainoastaan sopeuttamisesta yhteiskuntaan, vaan prosessista, jossa tuetaan yksilöllistä kasvua ja kriittistä sekä toiminnallista kansalaisuutta. (Nivala 2007: 78 - 79.)

Sosiaalipedagogiikka on teoriaa ja käytäntöä yhdistävä tiede, jossa sulautuvat kasvatuksellinen ja yhteiskunnallinen näkökulma. Teoria auttaa kehittämään käytännön toimintaa, ja toiminnasta saadut kokemukset uudistavat ajattelua ja muovaavat teoriaa. (Sosiaalipedagogiikka 2016.)

Elina Nivalan (2007:78) mukaan sosiaalipedagogiikan sosiaalinen ja kasvatuksellinen ulottuvuus eivät ole rakenteiltaan yksinkertaisia. Kuitenkin yleisellä tasolla sosiaalinen voidaan nähdä liittyvän yksilön suhteisiin muihin ihmisiin, yhteisöjen muodostamiseen ja yhteiskuntaan. Kasvatuksellinen puolestaan tuo esille suhteiden kehittymisen ja yksilön kasvun toimivaksi yhteisön ja yhteiskunnan jäseneksi.

Sosiaalipedagogiikan kiinnostuksen kohteena ovat ne prosessit, joissa ihminen kasvaa yhteisöjen ja yhteiskunnan täysivaltaiseen jäsenyyteen ja saavuttaa sosiaalista osallisuutta. Sosiaalipedagogiikka on pedagogista toimintaa, jolla tuetaan ihmisen kasvua ja kasvatusta elämän eri vaiheissa. Kasvu ja kasvatusta ymmärretään sosiaalipedagogiikassa laajemmassa kontekstissa, elämän eri alueilla tapahtuvina arjen kohtaamisina sekä kasvatuksen ja ohjauksen muodollisissa toimintaympäristöissä tapahtuvana tavoitteellisena toimintana. (Sosiaalipedagogiikka 2016.) Volumessa valmennus on kasvatuksellista, tavoitteellista ja oppimista edistävää toimintaa. Valmennuksen avulla pyritään vahvistamaan valmentautujan omia voimavaroja ja aktiivista toimijuutta. Valmennuksessa opetellaan taitoja ja sosiaalisia taitoja, sekä etsitään jatkopolkuja. Valmentautuja kiinnittyy yhteisöön ja saa uusia sosiaalisia kontakteja ja ystävyys-suhteita.

4.1 Sosiaalipedagogiikka Volumen valmennuksessa

Sosiaalipedagogiikka sopii nuoruuden ymmärtämiseen elämänvaiheena ja nuoruuden kehitystehtävien tukemiseen. Se sisältää samoja aihepiirejä, joiden parissa Volumen valmennuksessa työskennellään. Yhteiskunnan ja kulttuurin vaikutukset ihmisen ajatteluun ja toimintaan korostuvat nuoruudessa. Nuoruuden elämänvaiheessa ympäristön odotuksilla on erityinen merkitys. Tämän vuoksi nuorten parissa toimivien ammattilaisten on tunnettava nuoruuteen liittyvien kehitysvaiheiden erityispiirteet, haasteet ja vaikeudet, jotta he voivat paremmin tukea nuoren kasvua ja elämänhallintaa. Nuorten parissa tapahtuvan työn tehtävänä on tukea nuoren kehittymistä omaksi itsekseen sekä tarvittaessa ohjata ja auttaa yhteiskuntaan liittymisessä. (Fedotoff – Leppäkari & Timonen 2016: 27.) Tästä näkökulmasta on perusteltua, että Volume toimii hallinnollisesti Keravan nuorisopalveluiden alaisuudessa. Nuorisopalveluilla on vahva osaaminen nuorisotyön menetelmistä nuorten ohjauksessa sekä nuoruuden kehitystehtävien kasvatuksellisesta tukemisesta. Sosiaalipedagogiikka ei ole sosiaalityötä vaan se liittyy kaikkeen kasvatukselliseen, ihmisen voimavaroja ja itseohjautuvuutta vahvistavaan toimintaan. Volumessa valmennettavat nuoret aikuiset saavat vahvaa ohjauksellista tukea. Nuorta autetaan yhteiskuntaan liittymisessä tukemalla, innostamalla, opettamalla ja ohjaamalla.

Nopeasti muuttuva ympäristö ja yhteiskunnalliset muutokset heijastuvat nuorten arkeen, asettavat sille uusia vaatimuksia ja edellyttävät monipuolisia taitoja hallita ja soveltaa tietoa. Näitä taitoja tarvitaan niin koulu- ja työympäristössä, kuin henkilökohtaisessa elämässä. Tiedon hallitseminen ja soveltaminen sekä kriittinen arviointikyky ovat keskeisessä asemassa elämän valintoja tehtäessä. Kasvattajilla ja aikuisilla on tärkeä rooli auttaa nuorta hahmottamaan itsensä osana yhteiskuntaa sekä löytämään paikkansa siinä. (Fedotoff – Leppäkari & Timonen 2016: 27.) Volumessa valmentautuja oppii uusia taitoja yhteistoiminnallisessa ja vuorovaikutteisessa työ- ja toimintaympäristössä. Lisäksi hän saa monipuolista tietoa yhteiskunnan rakenteista, toiminnasta sekä omista mahdollisuuksistaan siinä. Valmentautujalla on mahdollisuus reflektoida uutta tietoa valmentajien ja ryhmän kanssa. Reflektoinnilla tarkoitetaan pohdintaa, syventymistä, sekä oman toiminnan, tunteiden ja asenteiden kriittistä tarkastelua. Reflektio on olennaista

uuden tiedon rakentumiselle ja oman oppimisprosessin ymmärtämiselle. (Hämäläinen – Palo 2014: 36.)

Sosiaalipedagogiselle ajattelulle luonteenomaista on yhteiskunnallinen kriittisyys. Tavoitteena ei ole ainoastaan yhteiskuntaan liittyminen, vaan myös emansipatio, jossa pyritään kyseenalaistavaan ajatteluun sekä vapautumaan tukahduttavista käytännöistä ja rakenteista. (Sosiaalipedagogiikka 2016.) Volumen valmennuksessa toteutetaan kansalaisyhteiskunnan teemoja ja opitaan yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista. Valmennettavia ohjataan ja opetetaan ymmärtämään, että he voivat vaikuttaa omaan elämäänsä, sekä pyrkiä muuttamaan vallitsevia olosuhteita paremmiksi henkilökohtaisella ja yhteiskunnallisella tasolla. Kansalaisyhteiskunnasta toteutetaan osana yksilö- ja ryhmävalmennusta. Valmentaja antaa nuorille tietoa yhteiskunnan toiminnasta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Valmennettavat pohtivat ryhmissä ajankohtaisia aiheita ja tekevät niistä ryhmätöitä. Aiheeksi voidaan ottaa esimerkiksi nuoren lehdestä leikkaama uutinen, artikkeli tai mielipidekirjoitus. Valmennuksessa harjoitellaan oman mielipidekirjoituksen laatimista ja asiallista kirjoittamistapaa.

Sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä tekee ajankohtaisen sen liittyminen yhteisöllisyyden, osallisuuden, ohjauksellisuuden, kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden teemoihin. Nämä teemat ovat toistuneet tutkimuksessa, ihmisten arjessa sekä erilaisissa ihmistyön ammattikäytännöissä. Sosiaalipedagogiikassa tarkastellaan niitä kasvun ja kasvatuksen kysymyksiä, joiden keskellä ihmiset ja yhteisöt elävät, ja jotka ovat yhteydessä sosiokulttuuriseen todellisuuteemme. (Hoikkala – Sell 2007: 90 – 91.)

Sosiaalipedagogiikan filosofisessa näkemyksessä ihmisyydestä persoonana nähdään ennen kaikkea dynaamisena toimijana. Toiminnassa on mukana ihmisen kehittymiseen tähtäävä ulottuvuus sekä sitoutuminen toimintaan. Sitoutuminen toimintaan integroi persoonan tavoitteisiin, ajatteluun ja tahtoon. Toiminnan kautta ihminen harjoittaa vapautta tekemällä valintoja ja niiden myötä rakentaa itseään. Vain toiminnassa ihminen herää tietoisuuteen tilanteestaan ja yhteisöjensä sekä yhteiskuntansa tilanteesta. Toiminta tapahtuu aina yhdessä toisten ihmisten kanssa. (Kurki – Nivala 2006: 140.)

Volumen valmennuksessa pyritään erilaisilla toimintamuodoilla ja valmennuksen menetelmillä vahvistamaan valmennettavan toimijuutta, kiinnostusta oman elämänsä suunnitteluun, sitoutumista tavoitteisiin ja toimintaan sekä osallisuutta demokraattiseen yhteisöön. Toiminnassa huomioidaan valmentautujan lähtökohdat ja mahdolliset rajoitteet. Jokainen osallistuu valmennuksen sisältöihin omista lähtökohdistaan. Valmentautuja sitoutuu henkilökohtaiseen valmennussuunnitelmaansa, ja oppii uusia taitoja tavoitteidensa mukaisesti. Oppiminen tarkoittaa käyttäytymisessä ja toiminnassa havaittavia muutoksia, jotka syntyvät oppijan ja ympäristön vuorovaikutuksessa. (Hämäläinen – Palo 2014: 28).

4.2 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurinen innostaminen syntyi teoriana ja toimintana toisen maailmansodan jälkeen Ranskassa. Ranskalaiset halusivat elvyttää demokraattiset arvot jotka natsimiehitys oli tukahduttanut. Elvyttämisen avuksi otettiin innostaminen työväestön kouluttamiseksi ja vapaa-ajan toiminnan tukemiseksi. Vapaaehtoistyöhön pohjautuva innostajan ammatti syntyi 60 -luvulla. (Kurki 2000: 11.)

Modernin ranskalaisen innostamisen teorian kehittäjä Jean-Claude Gillet kuvaa innostajan tärkeimmäksi tehtäväksi toimimisen ihmisen oppaana elämän tiellä sen haastavillakin poluilla. Innostaja on hänen mukaansa myös välittäjä ”kahden välillä”, puhetorvi, opas ja tien turvaaja. Innostaja saattaa ihmisiä yhteen, luo suhteita, edistää toimintaa ja kommunikaatiota sekä johdattaa erillisyydestä dialogiin. Hyvällä innostajalla on sosiaalista älykkyyttä, kaukokatseista energiaa, kykyä tuottaa suhteita ja kommunikaatiota, kaunopuheisuutta, kykyä toimia neuvottelijana ja välittäjänä sekä kykyä muuttaa tarvittaessa perspektiiviä. (Kurki 2000: 8.)

Unesco otti käsitteen omakseen ja tämän jälkeen toiminta on levinnyt laajalle erityisesti ranskaa, espanjaa, portugalia ja italiaa puhuvissa maissa niin Euroopassa, Kanadassa, Afrikassa, Latinalaisessa Amerikassa kuin Afrikassakin. Euroopassa innostamisen toimintaa ja koulutusta on lisäksi Alankomaissa, saksankielisessä Sveitsissä, Unkarissa ja nyt Suomessa. (Kurki – Nivala - Sipilä-Lähdekorpi 2006: 79.)

Innostaminen voidaan johtaa latinankieliseen sanaan anima eli elämä/elähdyttäminen. Innostaminen on toimintaan motivoitumista, elämän antamista, suhteeseen asettumista, ja yhteisön puolesta toimimista. Innostaminen elävöittää ihmisen herkistymistä ja itsetoteutuksen prosessia sekä herättää tietoisuutta, saa liikkeelle ja organisoii toimintaa. Innostaminen edistää sosiaalista vuorovaikutusta ja subjekti – subjekti -suhteen kehittymistä. Sen avulla pyritään muutokseen, joka parantaa ihmisten elämän laatua. (Kurki 2000: 19.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on käytäntönä ja teoriana levinnyt laajalle ja sillä on monia muotoja. Innostajat voivat toimia koulutettuina ammattilaisina tai vapaaehtoisina toimijoina. Innostamisen prosessista on haastavaa esittää lyhyitä esimerkkejä, sillä se tapahtuu yleensä pitkällä aikavälillä. Sosiokulttuurisessa prosessissa on myös aina mukana toimintatutkimuksellinen työote. (Kurki 2000: 9.) Myös Volume -valmennus on kehittynyt nykyiseen muotoonsa kolmen vuoden kehitysprosessin tuloksena.

Sosiokulttuurisessa innostamisessa käytetään erilaisia ilmaisullisia aktiviteetteja. Taide eri muodoissaan on innostamisen keskeisimpiä menetelmiä. Innostaminen luo ihmisille mahdollisuuksia osallistua monipuoliseen toimintaan, jossa he saavat luovasti ilmaista arvojaan ja ajatuksiaan. (Ruusunen 2005: 58.) Volumessa luovat ja taidelähtöiset menetelmät ovat yksi valmennuksen metodi. Valmennuksessa käytetään muun muassa improvisaatiota, kuvataidetta, kirjoittamista, askartelua, valokuvausta, videokuvausta ja multimediaa.

Sosiokulttuurinen innostaminen on yksi sosiaalipedagogiikan moniulotteinen ja monitieteinen suuntaus. Volumen toiminnasta on löydettävissä sosiokulttuurisen innostamisen ulottuvuudet: pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Avaamme seuraavaksi käsitteitä ja kuvaamme miten ne ilmenevät Volumen toiminnassa.

Kirjassa sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa (Kurki - Nivala - Sipilä – Lähdekorpi: 2006) määritellään innostamiselle kolme ulottuvuutta: **pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen**. Pedagogisella eli kasvatuksellisella toiminnalla tavoitellaan persoonallista kehittymistä, asenteiden ja kriittisen ajattelun kehitystä,

vastuun tiedostamista, herkistymistä ja motivaation heräämistä. **Pedagoginen ulottuvuus** näkyy kasvatuksellisina toimintatapoina, kuten keskustelut, kurssit, työpajat, projektit, teemapäivät sekä kahdenväliset ja ryhmän pedagogiset keskustelut. (Kurki - Nivala – Sipilä – Lähdekorpi 2006: 81.) Volumessa käytetään ryhmä- sekä yksilökeskusteluja, projekteja, kursseja, teemapäiviä ja vierailuja kasvatuksellisena toimintana. Kasvatuksen tarkoituksena on luoda edellytyksiä ihmisen monipuoliselle kehitykselle. Sen arvoja ovat rakkaus, oikeamielisyys, sivistyneisyys ja oikeudenmukaisuus. Tavoitteena on yksilön arvotajunnan selkiytyminen ja laajentuminen, sekä vastuulliseksi ihmiseksi kasvaminen. Valmentautujan ihmisarvoa, oikeuksia ja yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Valmennustyön eettisyys tähtää valmentautujan hyvään elämään ja yhteiskunnassa toimimisen edellytyksiin. (Hämäläinen – Palo: 28.)

Sosiaalinen ulottuvuus keskittyy yhteisöön ja ryhmään. Keskeisessä asemassa on ihmisten integroituminen yhteisöön ja yhteiskuntaan osallistumisen avulla. . (Kurki – Nivala & Sipilä-Lähdekorpi 2006: 82.) Volumen yhteisö- ja ryhmävalmennus sisältää sosiaalisen ulottuvuuden. Sosiaalinen ulottuvuus ilmenee myös kaikissa vuorovaikutustilanteissa valmentajiin ja ryhmän jäseniin. Osallistumisen avulla pyritään valmennettavan kiinnittymiseen ryhmään ja yhteiskuntaan. Osallisuus ja osallistuminen voi perustua kohdatuksi tulemiseen ja kuulumisuuden tunteeseen yhteisössä. Se voidaan nähdä vaikuttamisena yhteisten asioiden puolesta ryhmässä ja ryhmänä. Osallisuus voi ulottua myös suunnitteluun ja päätöksen tekoon. (Kinnunen 2016: 16.)

Kulttuurisessa ulottuvuudessa katsotaan tulevaisuuteen, ei pelkästään sopeuduta vallitseviin normeihin. Ihminen ei ole vain kulttuurinsa tuote, vaan sen aktiivinen luoja. Kulttuurillisessa näkökulmassa on oleellista inhimillinen aktiviteetti, osallistuminen ja tietoiseen valintaan perustuva toiminta. Henkilökohtaisessa ja kollektiivisessa kulttuurin luomisessa etsitään toivottuja tulevaisuuden tiloja ja sitoudutaan tavoitteita kohti suuntaavaan toimintaan. Kasvatuksellista apua tarvitaan ihmisen herättelyssä kriittiseen tietoisuuteen ja toimintaan. (Kurki - Nivala - Sipilä-Lähdekorpi 2006: 80 – 81.) Volumen toiminnassa valmennuksen työote on tulevaisuuteen suuntaava. Valmennettavaa tuetaan sitoutumaan säännölliseen toimintaan ja yhdessä asetettuihin tavoitteisiin. Nuorta ohjataan löytämään omia

vahvuuksiaan ja mielenkiinnon kohteita. Osallistuminen yhteiseen tekemiseen ja aktiviteetteihin tukee nuoren toimintakykyä ja vahvistaa luovia voimavaroja.

Vaikka Suomessa ei vielä kouluteta innostajia ammatillisessa mielessä, innostaminen sisältyy monenlaisiin kasvatus- ja sosiaalialan, nuorisotyön, kulttuurityön ja matkailualan koulutuksiin. Innostaminen on juurtunut myös suomalaiseen koulutukselliseen keskusteluun. Sosiokulttuurista innostamista tapahtuu Suomessa myös vapaan sivistystyön kentällä, sekä taiteen, vapaaehtoistyön ja erilaisten yhteisöjen projekteissa. (Kurki – Nivala – Sipilä-Lähdekorpi 2006: 79.)

Vaikka innostamisella on ollut lukuisia määritelmiä, kyse on aina ollut pedagogisen tiedostamisen, osallistumisen ja sosiaalisen luovuuden liikkeestä. Pyrkimys on ollut kohti emansipaatiota eli kohti vapautumista holhouksesta ja eriarvoisuudesta. (Kurki 2000: 11.)

5 SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS VALMENNUKSESSA

Valmennus on monialaista toimintaa, joka noudattaa pedagogisia ja kasvatuksellisia periaatteita. (Hämäläinen – Palo 2014: 12.) Valmennuksen tavoitteena on parantaa valmentautujien arjen toimintakykyä ja sosiaalisia valmiuksia sekä kehittää työ- ja opiskelutaitoja. Valmennus vastaa koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tarpeisiin ja sillä on syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus.

Valmennuksella tuetaan yksilöllistä kasvua, sosiaalista vahvistumista ja aktiivista osallisuutta. Valmentautujan tarpeisiin pyritään vastaamaan hänen tilanteensa mukaisesti. Valmennuksen piirteitä ovat yhteisöllisyys, sosiaalinen vahvistaminen, reagoivuus ja joustavuus. Se tapahtuu joustavassa oppimisympäristössä, on yksilön omien edellytysten mukaista, korostaa tekemällä oppimista ja on yhteisöllistä sekä suunnitelmallista. (Huumonen 2014: 10 – 11.) Valmennuksessa opitaan vuorovaikutustaitoja, sosiaalisia taitoja ja asetutaan dialogiin muiden ihmisten kanssa. Pyrkimys on kohti voimaantumista ja vastuun ottamista omasta elämästä ja elämäntilanteesta.

Valmennuksen sosiaalipedagogisessa työotteessa tunnistetaan henkilökohtaisten haasteiden syitä ja ilmenemismuotoja, ja suunnitellaan toimia niiden ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi. Itsekasvatuksellisia prosesseja vahvistetaan voimaantumista tukemalla ja innostamalla. (Hämäläinen – Palo 2014: 32.)

5.1 Vuorovaikutus

Valmennuksessa on keskeistä valmentautujan kohtaaminen ja avoin vuorovaikutus hänen kanssaan. Tärkeitä sosiaalisen vahvistamisen ja osaamisen vahvistamisen alueita ovat oikea-aikainen tuki, neuvonta ja valmennus. (Hämäläinen – Palo 2014: 46.) Kohtaaminen, avoin vuorovaikutus ja dialogisuus ovat ammatillisia menetelmiä, joilla voidaan kartoittaa valmentautujan tarpeita, selkiyttää tavoitteita ja jatkopolkuja, sekä edistää valmennettavan osallisuuttaan toimintaan. (Hämäläinen – Palo 2014: 47.)

Yksinkertaistaen vuorovaikutuksessa joku ilmaisee ajatuksensa ja toinen vastaanottaa viestin, tekee sisällöstä tulkintansa ja reagoi kuulemaansa. Aito kiinnostus ja palautteen antaminen kuuluvat toimivaan vuorovaikutukseen. Hyvässä vuorovaikutuksessa osapuolet ilmaisevat asian selkeästi ja tekevät tarkentavia kysymyksiä välttääkseen väärinkäsitykset. (Hämäläinen – Palo 2014: 47.)

Vuorovaikutukseen kannustaminen ja osallistuminen ovat keskeistä ryhmän voimavaraistumiselle. Valmentajan ja valmennettavan välinen vuorovaikutus on yhteistä ja tavoitteellista toimintaa. (Hämäläinen – Palo 2014: 26 – 27.) Valmennettavilla voi olla historiassaan toimimattomia tai ohuita vuorovaikutussuhteita sekä vetäytymistä yhteisöistä ja yhteiskunnasta. Sosiaalisten tilanteiden pelko on yleistä. Lisäksi vuorovaikutussuhteita ovat voineet hankaloittaa esimerkiksi tarkkaavaisuuden ja keskittymisen häiriöt, kuullun ymmärtämisen vaikeudet tai puheen tuottamisen haasteet. Turvalliseksi koettu vuorovaikutusympäristö ja luottamuksen rakentaminen valmennussuhteeseen on ensiarvoisen tärkeää.

Volumen valmennuksessa oppiminen tapahtuu valmentajan ja valmennettavan välisessä sekä ryhmässä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Oppiminen voidaan määritellä käyttäytymisessä havaittaviksi pysyviksi muutoksiksi, jotka rakentuvat oppijan ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. (Hämäläinen – Palo 2014: 28.)

5.2 Dialogisuus

Sosiaalipedagogiikan asiantuntijat Pohjoismaista ovat kuvailleet sosiaalipedagogiikan keskeisiä toimintatapoja ja periaatteita monin erilaisin ilmauksin. Yksi näistä on dialogisuus. (Ruusunen 2005: 54.)

Dialogisuus on kaiken vuorovaikutuksen perusta, viitekehystä riippumatta. Dialogi muodostuu kreikan kielen sanoista dia (väliin) ja logos (tarkoitus). Näin voidaan johtaa sanat läpikulku ja virtaus. Dialoginen keskustelu ja kysely sopivat sekä kahden ihmisen vuoropuheluun että ryhmäkeskusteluun. Dialogisuus on, tekniikan sijaan, kehittyvä asenne. Kun muuttaa tietoisesti keskustelukäytäntöä, voi saada toisenlaisia vastauksia. (Väisänen-Niemelä - Suua 2009: 9-10.)

Dialogi on yhdessä ajattelemisen tila, keskusteluyhteys, jossa jokainen arvostaa toinen toistaan. Jokaisen mielipide huomioidaan ja se on tärkeä. Keskustelussa pyritään avoimuuteen, vuorovaikutukseen ja kuunteluun. Ammatillisena orientaationa dialogisen keskustelun taito on tietoista toimintaa, jossa keskeistä on se, kuinka puhumme toisillemme ja kuinka kuuntelemme toisiamme. Symmetria keskustelussa tarkoittaa keskustelijoiden lähtökohtaista tasavertaisuutta. Dialogissa osallistujat ovat yhtä arvokkaita. Dialogin edellytys on siihen sitoutuminen. Sitoutuminen tarkoittaa yhteiseen päämäärään pyrkimistä, vilpittömyyttä ja aktiivista osallistumista. (Väisänen-Niemelä-Suua 2009: 22.)

Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta asiakkaalla on oman elämänsä asiantuntijuus ja sosiaalialan ammattilaisella ammattitaitonsa. Dialogissa asiakas ja työntekijä pyrkivät yhteiseen ymmärrykseen ja löytämään ratkaisut yhdessä. Keskusteluun heittäytytään avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Avoimessa keskustelussa ennakkokäsitykset eivät vaikeuta yhteistyötä. (Väisänen-Niemelä-Suua 2009: 18.) Volumen toiminnassa valmentaja keskittyy valmentautujaan ja kuuntelee häntä. Valmennuksen kokonaisuuden ja oman roolinsa hahmottamisen lisäksi hän pyrkii tiedostamaan valmennuksen syvyyden ja sen etenemisen reunaehdot. (Hämäläinen – Palo 2014: 36.) Dialogisessa asiakastyössä pyritään rehellisyyteen. Myös valmennettavan haasteet tuodaan keskusteluun. Oppimisen esteiden tunnistaminen ja purkaminen, oppimaan ohjaaminen ja kiinnostuksen herättäminen kuuluvat valmentajan työhön. (Hämäläinen – Palo 2014: 36.) Volumessa dialoginen asiakastyö tapahtuu ennen kaikkea yksilövalmennuksen prosessissa, mutta myös ryhmäkeskusteluissa sekä jokapäiväisissä valmennukseen liittyvissä vuorovaikutus-, ohjaus-, ja opetustilanteissa.

Kuunteleminen on tietoista toimintaa, jossa katsotaan keskustelukumppania uusien silmin ja kunnioitetaan hänen rajojaan. Vastavuoroisessa keskustelussa kuuntelemme toista ja arvostamme hänen ajatuksiaan. Olennaista on siirtää omat ennakkokäsitykset sekä sisäiset tulkinnat sivuun. Tiedostava kuuntelu auttaa eläytymistä asiakkaan maailmaan ja antaa työntekijälle mahdollisuuden muodostaa kokonaiskäsitys asiakkaan tilanteesta. Voimakkaat kannanotot voivat vaikeuttaa dialogia. Dialogi ei kuitenkaan ole myötäilyä, vaan myös suoraa puhetta.

Suora puhe vaatii aitoutta ja rohkeutta sanoa ääneen, mitä ajattelee. Vahvaa mielipiteen ilmaisua on kuitenkin syytä viivyttää niin, että annetaan ensin kaikille mahdollisuus puhua vapaasti, ilman auktoriteetteja ja hierarkiaa. (Väisänen-Niemelä-Suua 2009: 20 - 23.)

Pedagogisella rakkaudella tarkoitetaan yksilön hyväksymistä sellaisena kuin hän on ja uskoa hänen arvokkuuteensa. (Hämäläinen – Palo 2014: 27.) Volumen valmentajat pyrkivät yksilön arvostavaan kohtaamiseen valmennustilanteissa. Kohtaamisessa on tärkeää pyrkiä luopumaan omista ennakkoluuloista. Valmennukseen lähdetään yksilön omista lähtökohdista ja huomioidaan hänen ominaisuutensa ja erityistarpeensa. Opettaminen, valmentaminen ja kouluttaminen ovat ennen kaikkea ihmisen kohtaamista. (Hämäläinen – Palo 2014: 27.)

Valmennuksessa kiinnitetään huomiota valmentautujan yksilöllisiin tarpeisiin vahvuuksiin ja etenemisvalmiuksiin. (Hämäläinen – Palo 2014: 24.) Volume – valmennuksessa on mahdollista huomioida valmennettavan yksilölliset tarpeet ja tukea häntä kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tavalla.

Palvelua, jonka arvoperustana on asiakaslähtöisyys sekä valmennettavan ihmisarvon ja voimavarojen kunnioittaminen, voidaan pitää dialogisena asiakastyönä. Volumen valmennusta suunnitellaan ja toteutetaan dialogissa valmennettavien kanssa, ei vain heitä varten. Valmennettava nähdään yhteisönsä ja yhteiskunnan aktiivisena toimijana, ei ainoastaan toimenpiteiden kohteena. Valmennettavan omaa toimijuutta tuetaan ja vahvistetaan valmennuksen menetelmien avulla. Volumen toiminnassa huomioidaan osallisuuden näkökulma.

5.3 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus

Sosiaalisen vahvistamisen käsite on yleistynyt syrjäytymisen ehkäisyn käsitteen sijasta erityisesti vuoden 2006 nuorisolain vaikutuksesta. Se ei ole leimaava kuten syrjäytymisen ehkäisyn käsite, vaan sillä viitataan prosessiin, jossa parannetaan asteittain nuorten elämäntilannetta ja -hallintaa. Nuorisolaissa sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan elämänhallintaa parantavia ja syrjäytymistä ehkäise-

viä toimenpiteitä. Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista ja moniammatillista elämänhallinnan, hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemista. Sen painotus on ehkäisevässä työssä. Tavoitteena on nuoren yhteisölliseen toimintaan kiinnittyminen ja aktiivinen kansalaisuus. (Kuure 2015: 8.)

Osallisuudesta ei voida puhua ilman osattomuuden määrittelyä. Käytämme tässä luvussa selkeyden vuoksi osattomuudesta termiä syrjäytyminen. Alisuoriutuminen on yksi syrjäytymisen syy ja lähtökohta. Alisuoriutuminen lisää nuoren kokemaa yksinäisyyttä ja vähentää hänen tyytyväisyyttään elintasoonsa. Yksinäisyyteen liittyvä alisuoriutuminen lisää lähes kymmenkertaisesti syrjäytymisriskiä verrattuna matalaan elintasoon liittyvään syrjäytymiseen. (Kuure 2015: 14.)

Tapio Kuuren (2015:58) mukaan sosiaalinen vahvistaminen liittyy yhteiskunnalliseen ilmiöön, jota luonnehtii nuoren yksinäisyys ongelmiansa kanssa, irrallisuus yhteisöstä, epäluottamus ihmisiin ja huono itsetunto. Nuoren kyky osoittaa kiintymystä vertaissuhteissaan on heikentynyt ja elämää leimaa merkityksettömyyden tunne sekä alisuoriutuminen. Ilmiön taustalla voidaan nähdä perheen huono toiminnallinen vuorovaikutus ja heikentynyt kyky ottaa vastaan vastoinkäymisiä.

Kulttuurimme suosima ylikorostunut ”riippumattomuus” sekä yksilö- ja kilpailukeskeisyys vahvistavat osattomuuden kokemusta. Heikentynyt selviytymiskyky siirtyy perheessä sukupolvelta toiselle. Nuoren sosiaalisen vahvistamisen lähtökohtana on nuoren luottamuksen saavuttaminen ja nuoren kiinnittyminen yhteisöön. Nuoren sosiaalinen toimintakyky vahvistuu ja hän alkaa ottaa vastuusta yhteisöstään. Nuoren itseluottamus ja oppiminen vahvistuvat yhteisön toimintaan osallistumisen kautta. (Kuure 2015: 58.)

Nuorten syrjäytyminen näyttäisi liittyvän erityisesti sosiaalisiin suhteisiin. Tämä vastaa myös nuorten omaa käsitystä syrjäytymisen syistä. Nuorten aikuisten syrjäytyminen ei ole ainoastaan ulkoisten tekijöiden kuten matalan koulutuksen ja työttömyyden seurausta. Se liittyy vahvasti kokemuksellisiin tekijöihin, kuten yksinäisyyteen, epäluottamukseen ja alisuoriutumiseen. Vaikuttavinta on keskittyä alisuoriutumisen katkaisemiseen vahvistamalla nuoren minäkäsitystä ja itsetun-

toa. Luottamuksen rakentamisella nuoren lähisuhteisiin ja vertaisryhmiin on merkittävä vaikutus nuoren itsetunnon vahvistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. (Kuure 2015: 14.)

Kasvatuksellisen työn yksi tärkeä tavoite on, että ihminen saavuttaa sosiaalisia valmiuksia ja taitoja. Näitä taitoja tarvitaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen ympäristöön sopeutumisessa, sen kehittämisesä ja kansalaisuudessa. Saavuttaakseen näitä taitoja ihmisen on opittava kuulumaan ryhmään sekä tuntemaan olevansa arvostettu ja hyväksytty. Hänen on kyettävä vaikuttamaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen ja ryhmän kehitykseen. Yksilön persoonallisen kasvun tukeminen edellyttää sosiaalisiin aktiviteetteihin osallistumisen kasvatuksellista tukemista. (Kurki – Nivala 2006: 119.)

Sosiaalinen vahvistaminen työpajan valmennusympäristössä perustuu valmentautujan kykyjen ja taitojen mukaan suunniteltuihin mielekkäisiin ja sopivan haastaviin tehtäviin. Valmentajien ja valmennusryhmän palaute antaa arvostusta ja merkitystä yksilön toiminnalle. Uuden oppiminen ja itsetuntemuksen vahvistuminen lisäävät elämänhallinnan tunnetta ja auttavat asettamaan realistisia ja saavutettavia tavoitteita. (Kinnunen 2016: 7.)

Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista, ennaltaehkäisevää työtä, jonka tavoitteena on valmentautujan hyvinvoinnin ja henkisten voimavarojen lisääntyminen. Valmentautujan kyky yhdistellä olemassa olevia tietoja ja taitoja, sekä kyky hyödyntää opittua uusien taitojen opettelussa vahvistuvat. (Hämäläinen – Palo 2014: 46.)

Sosiaaliseen vahvistamiseen ja osallisuuden kokemukseen voidaan liittää minäpystyvyyden käsite. Käsite on kehitelty kognitiivisessa psykologiassa ja sitä on käytetty myös politiikan tutkimuksessa. Teorian yksi kehittäjästä on Albert Bandura. Käsitteenä minäpystyvyys on hyvin lähellä itsetunnon käsitettä. (Kuure 2015: 19 - 20.)

Minäpystyvyys eroaa itsetunnon käsitteestä siinä, että se kiinnittyy enemmän yksilön ja yhteisön väliseen vuorovaikutukseen ja siihen liittyy toiminnallinen ulottuvuus. Yhdessä toimiminen tuottaa pystyvyyden tunnetta. Minäpystyvyys vahvistuu yhteisön antaessa yksilölle palautteen tämän toiminnasta. Mikäli yhteisön palaute on myönteinen, yksilö kokee olevansa merkityksellinen ja osallinen yhteisössä. Kun nuori kokee pärjäävänsä ja oppivansa uutta yhteisössä, hänen käsityksensä omista kyvyistä vahvistuu. Oman kyvykkyyden tunteen vahvistuessa vastuu yhteisöstä kasvaa. Kun ihminen kokee itsensä merkitykselliseksi ja kyvykkääksi yhteisössä, hänen oppimisensa aktivoituu ja motivaationsa vahvistuu. (Kuure 2015: 19 - 20)

Käytännön nuorisotyössä nuorten sosiaalisen vahvistamisen ydin hahmottuu kolmesta tekijästä. Nämä ovat vuorovaikutustaidot ja sosiaalinen toimintakyky, itsetunto ja itsensä arvostaminen sekä elämänhallinta ja osallisuus. Tapio Kuuren (2015:58) mukaan nämä tekijät toimivat sekä sosiaalityöllisessä että kasvatuksellisessa viitekehyksessä. Erityisesti 2000 -luvulla nuorten syventyneisiin ongelmiin vastaaminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Sosiaalityöllinen työote on ennaltaehkäisevää, korjaavaa ja kuntouttavaa, kun puolestaan kasvatuksellinen lähestymistapa korostaa kasvua, identiteettiä ja kansa-laisuutta. (Kuure 2015: 58.) Vertaisyhteisöön kiinnittymisellä on erityinen merkitys ja kasvatustehävä nuoruudessa, jolloin irtaudutaan vanhemmista ja aletaan rakentaa omaa elämää uutena sukupolvena. (Kuure 2015: 59.)

Volume -valmennukseen osallistuneiden nuorten kohdalla on havaittu sosiaalisten taitojen parantumista ja päivärytmin normalisoitumista. Kun valmennettavat ovat sosiaalisesti rohkeampia ja heidän elämän rytminsä on sopusoinnussa muun yhteiskunnan kanssa, heidän on helpompi viettää aikaa kodin ulkopuolella. Valmentautujat ovat itsenäisempiä päivittäisten asioiden ja viranomaisasioiden hoidossa. Heidän elämänsä tuntuu mielekkäämmältä ja heillä on motivaatiota huolehtia paremmin itsestään ja kodistaan. Valmentautujat ovat oppineet uusia taitoja, kuten työtaitoja, työelämätaitoja, kodinhoidollisia taitoja siivoamisesta kokkaukseen sekä ansioluettelon ja työhakemusten tekoa. (Sinervuo, Veli-Pekka

– Vuorinen, Miikka – Klemelä Juha 2015: 16.) Valmennettavien vuorovaikutustaitojen paranemisella, osallisuudella ja itsetunnon kohenemisella on positiivinen vaikutus sosiaaliseen toimintakykyyn ja elämänhallintaan.

Osallisuutta voidaan tarkastella myös palveluiden kehittämiseen osallistumisen näkökulmasta. Volume valmennusta kehitettäessä valmennettavat ovat osallistuneet kehitystyöhön ja arviointiin. Nuorten toiveet ja ideat on huomioitu toiminnan suunnittelussa ja valmennusta on kehitetty saadun palautteen perusteella.

5.4 Voimaantuminen

Yksilölle on annettava mahdollisuudet olosuhteisiin, joissa oppimisympäristön asettamat ja oppijan itsensä asettamat päämäärät, antavat energiaa toiminnalle. Voimaantumisen kannalta on ratkaisevan tärkeää saada toimia olosuhteissa, joissa ihminen kokee tunnetta omien voimavarojensa vapautumisesta. Tällaisessa voimaantumisen mahdollistavassa kontekstissa ihminen voi vapaasti ja aktiivisesti toimia omien päämääriensä mukaisesti ja samalla ottaa oma-aloitteisesti vastuun omista teoistaan ja kehityksestään, mutta lisäksi yhteisistä päämääristä ja yhteisestä hyvinvoinnista. (Siitonen 1999: 121.)

Voimaantuminen on ihmisestä itsestä lähtevä prosessi. Se on yhteydessä ihmisen omaan haluun, päämäärien asettamiseen, luottamukseen omiin mahdollisuuksiinsa sekä näkemykseen itsestä. Voimaantumisteoriassa ihmistä pidetään luovana, aktiivisena, vapaana toimijana, joka asettaa päämääriä: pyrkimyksiä, toiveita ja intentioita elämän prosessissaan. (Siitonen 1999: 118.)

Volumessa nuori saa mahdollisuuden kokeilla erilaisia työtehtäviä ja löytää omia kykyjään sekä kehittää osaamistaan. Valmentautujan kanssa tehdään henkilökohtainen valmennussuunnitelma, jonka toteutumista seurataan yksilövalmennuksen keskusteluissa ja väliarvioinneissa. Valmentautuja saa palautetta työkentelystään ja reflektoi kehittymistään eri osa-alueilla valmentajien kanssa. Tavoitteet asetetaan valmentautujan omista lähtökohdista niin, että ne on mahdol-

lista pilkkoa välitavoitteisiin ja saavuttaa. Taitojen kehittyminen, omien vahvuuksien tunnistaminen sekä tavoitteiden saavuttaminen vahvistaa itsetuntoa ja motivaatiota.

Voimaantumista mahdollistavia tekijöitä ovat luottamus, arvostus, vastuu, myönteisyys, ilmapiiri ja vapaus. Voimaantumista tukevat tasa-arvoinen kohtelu, avoin, yhteisöllinen ilmapiiri ja rohkaiseminen. (Hämäläinen – Palo 2014: 49.) Voimaantumisen tavoitteena on vahvistaa ihmisen vastuun, osallistumisen ja elämänhallinnan tunteita. (Räsänen 2014: 13.) Volume -valmennuksessa tavoitteellisen valmennustyön lisäksi on tärkeää arjen toiminnassa tapahtuva sosiaalinen kanssakäyminen. Sosiaalista kanssakäymistä tapahtuu esimerkiksi ryhmätehtävissä, ryhmäkeskusteluissa ja yhteisöllisten työtehtävien, kuten viikkosiivouksen ja ruuan valmistuksen lomassa. Volumessa pyritään arvostavaan ja myönteiseen ilmapiiriin sekä tasapuoliseen kohteluun. Jaetut, yhteisölliset kokemukset rikastuttavat koko yhteisöä ja myös yksilön omaa kokemusta. Vuorovaikutuksellisessa kohtaamisessa omat ajatukset tuodaan jaettavaksi yhteisön kanssa. Valmentautujat oppivat jakamaan kokemuksiaan ja saavat ajatuksilleen tukea.

Sitoutumista lisää se, että ihmiselle muodostuu tarve pyrkiä saavuttamaan päämäärä. Samoin sitoutumista lisää se, että hän voi itse kontrolloida päämäärään pyrkimisen prosessia päämäärän asettamisesta alkaen. Päämäärien täytyy olla riittävän vaativia, mutta kuitenkin saavutettavia. Arvostukset ohjaavat elämää luomalla päämääriä. Tavoitteet kuuluvat ihmisen toiminnan rakenteeseen. Elämämme on suurelta osin arvostamiemme asioiden tavoittelua. Itse-tunnon kannalta on tärkeää, ettei kasvatuksessa aseteta vain kognitiivisia tavoitteita, vaan lisäksi käyttäytymisen, tunteiden, sosiaalisten taitojen yms. tavoitteita. Voimaantumisen kannalta realistisiin päämääriin pyrkiminen on tärkeää, koska ne todennäköisesti saavutetaan. Saavutetuista päämääristä seuraa onnistumisen kokemuksia, innostuneisuutta ja halua yrittää saavuttaa uusia haasteellisimpia päämääriä. (Siitonen 1999: 122.)

Itseä ja omia mahdollisuuksia koskevat uskomukset rakentuvat myös sosiaalisessa kanssakäymisessä. Vaikka voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, siihen vaikuttavat sosiaaliset rakenteet, olosuhteet ja toiset ihmiset. (Siito-

nen 1999: 118.) Volume valmennuksessa valmentautujan kanssa tehdään yhdessä tavoite- ja valmennussuunnitelma. Suuremmat oppimistavoitteet pilkotaan pienempiin välitavoitteisiin, ja niiden toteutumista seurataan ja sisältöä tarkennetaan yksilökeskusteluissa sekä väliarvioinneissa. Onnistumisen kokemukset ja välitavoitteiden saavuttaminen lisäävät valmentautujan uskoa omaan kykyihinsä. Epärealistiset ja suhteettoman suuret tavoitteet voivat johtaa epäonnistumisen kokemuksiin. Tavoitteet on hyvä suhteuttaa valmentautujan kykyihin, osaamiseen ja tilanteeseen niin, että ne ovat saavutettavissa.

Viimeistään silloin kun ihmistä estetään tai yritetään estää voimaantumasta, voimaantumisen ja sisäisen voimantunteen tarve tulee ajankohtaiseksi. Eri vähemmistöjen hyvinvointia edistävässä tutkimuksissa on tullut esille, että yhteisöjen sosiaaliset rakenteet, olosuhteet tai toiset yksilöt voivat estää joitakin ihmisiä tai ryhmiä tuntemasta itseään tai työtään arvokkaaksi. Ihmisillä on syvä luontainen tarve tuntea itsensä arvostetuksi. Vähäiselläkin tämän tunteen lisäämisellä voi olla uudistava vaikutus niin yksilöihin kuin ryhmiin, ja se voi tuottaa uutta energiaa oppimiseen ja kasvuun. (Siitonen 1999: 117).

5.5 Mielen hyvinvointi

Mielen hyvinvointi sisältää henkisen, fyysinen, sosiaalinen sekä psyykinen ulottuvuuden. Itsetuntemuksen, elämäntaitojen sekä tunnetaitojen kehittyneisyys kertoo ihmisen psyykkisestä terveydestä. Fyysinen hyvinvointi koostuu itsensä huolehtimisesta, unen ja levon riittävästä saannista sekä riittävästä ravinnosta ja liikunnasta. Ihmissuhdetaidot sekä vuorovaikutukseen liittyvät taidot kuuluvat mielenterveyden sosiaaliseen ulottuvuuteen. Erilaisten arvojen ja arvostusten pohtiminen ja niiden ymmärtäminen kertovat henkisestä mielenterveydestä. (Törrönen & Hannukkala & Ruuskanen & Korhonen 2011: 7.)

Volumessa valmennettavan oikea-aikaisella tukemisella ja elämäntaitojen vahvistamisella rakennetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja puututaan nopeasti ja oikeaan aikaan terveydellisiin ja elämäntaitoihin ongelmiin, jotka ovat työllistymisen ja opintoihin sijoittumisen esteenä. (Keravan nuorisopalvelut 2015: 5.)

Yksilövalmennuksen alkuhaastattelussa ja -kartoituksessa selvitetään valmentautujan taustat, haasteet, huolta herättävät seikat sekä mahdolliset oppimisvaikeudet ja valmennukseen vaikuttavat diagnoosit. Valmentajat pyrkivät ottamaan huolen puheeksi mahdollisimman nopeasti valmentautujan kanssa, mikäli huomaavat huolta herättäviä signaaleja. Arvostavalla kohtelulla ja luottamuksellisella ilmapiirillä pyritään madaltamaan kynnystä tulla kertomaan valmentajille omista ongelmista. Valmentautuja pyritään ohjaamaan nopeasti tarvittavan avun ja tukipalveluiden piiriin. Paikallisen verkostoyhteistyön tulee olla toimivaa, jotta nuori saa tarvitsemansa tukipalvelut.

Elämäntilanteet ja ympäristön vuorovaikutus kehittävät ihmisen mielenterveyttä. Yhteiskunnallisilla arvoilla, resursseilla sekä asenteilla on vaikuttavia tekijöitä ihmisen hyvinvointiin. Mielenterveyteen kuuluu selviytyminen erilaisista asioista, ihmissuhteissa toimiminen sekä elämästä nauttiminen. Mielenterveys on itsensä hyväksymistä. Elämäntaito on yksi tärkeimmistä mielenterveyteen liittyvistä voimavaroista. (Törrönen 2011: 8.)

Mielenterveydestä on esitetty erilaisia näkemyksiä. Mielenterveyttä on määritelty esimerkiksi mielisairauden puuttumisella. Nykyaikainen määritelmä on kuitenkin terveyslähtöinen. Nykypäivänä mielenterveys nähdään voimavarana jonka avulla ihminen voi ohjata elämänsä. Mielenterveydelle on määritelty myös itseisarvo: hyvä vointi, henkilökohtainen kokemus ja tunne hyvästä olost. (Törrönen 2011: 8.)

Volumen valmennuksessa käsitellään erilaisia mielen hyvinvointiin ja elämäntalouteen liittyviä aiheita. Näitä ovat esimerkiksi, riittävä uni, terveellinen ravinto, liikunta, hygieniasta ja vaatetuksesta huolehtiminen, kodinhoidollinen osaaminen, talouden hallinta, ihmissuhteet, tunnetaidot ja stressinhallinta sekä rentoutumistekniikat. Omasta toiminnasta ja työtehtävistä saatu positiivinen palaute lisää luottamusta omaan kykyihin ja pärjäämiseen. Toiminnan kautta itsetunto ja pystyvyyden tunne vahvistuvat.

6 VOLUMEN VALMENNUSMENETELMÄT

Volume- hankkeen menetelmät ovat yksilö-, työ-, ryhmävalmennus sekä luovien menetelmien avulla tapahtuva valmennus. Luovien menetelmien avulla ohjattu toiminta on vahvassa roolissa. Volumen yhtenä päätavoitteena on löytää nuorelle valmentautujalle avaimia tulevaisuuteen, koulutukseen ja työelämään. Valmentautujaa tuetaan sosiaalisessa kasvussa ja omien kiinnostuksen kohteiden löytämisessä. Volumen toiminnassa on huomioitu ihmisläheisyys ja nuoren henkilökohtaiset palvelutarpeet. (Keravan nuorisopalvelut 2015: 6.)

Volume -hankkeen yksilövalmennuksessa valmentajalla on vastuu siitä, että valmentautuja saa tarvitsemaansa yksilöllistä tukea. Valmentaja opastaa ja tukee esimerkiksi erilaisten lomakkeiden täyttämässä, koulupaikan hakemisessa ja muissa nuoren henkilökohtaisissa asioissa. Volume -hankkeen yksilövalmennus on tavoitteellista ja nuorta tulevaisuuteen ohjaavaa toimintaa.

Ryhmävalmennus Volume -hankkeessa on tavoitteellista ja osallistavaa. Tällä valmennusmenetelmällä tuetaan nuoren valmiuksia ja sosiaalistumista työhön ja koulutukseen. Ryhmävalmennus tukee nuoren sosiaalista kehittymistä, sekä antaa valmiuksia kohdata tulevaisuudessa erilaisia arjen- ja elämän tilanteita.

Luovien menetelmien avulla vahvistetaan itseilmaisua, luovia voimavaroja, osallisuutta ja vuorovaikutustaitoja. Useat Volume -hankkeen nuoret kokevat pelkoa sosiaalisissa tilanteissa ja haasteita vuorovaikutustilanteissa. Luovien ja ilmaisulisten harjoitteiden avulla pyritään tukemaan valmentautujan sosiaalista kasvua, sekä ajatusten ja tunteiden ilmaisua turvallisessa ympäristössä. (Keravan nuorisopalvelut 2015: 7.)

6.1 Yksilövalmennus ja työvalmennus

Kokonaisvaltaisella huomioimisella, ammatinvalinnan selkiyttämällä ja tulevaisuuden polkujen rakentamisella etsitään rakentavia vaihtoehtoja valmennettavan tilanteeseen. Työn- ja elämänsuunnittelun avulla tuotetaan positiivisia merkityksiä. Tavoitteena on vahvistaa valmennettavaa omasta elämästään vastuun ottavaksi toimijaksi. Tähän tavoitteeseen pyritään yksilövalmennuksen avulla, asiakaslähtöisyydellä, sekä yksilöllisellä työotteella. Kyse on kokonaisvaltaisesta elämänsuunnittelun, arjen- sekä elämänhallinnan tukemisesta, johon voidaan sisällyttää erilaisia teemoja. Tavoitteena on pysäyttää uhkaava tai jo alkanut syrjäytymiskierre ajoissa. (Hoikkala – Sell 2007: 434.) Sosiaalipedagogisessa työssä lähtökohtana on tukea yksilöitä ja ryhmiä ottamaan vastuuta yhteiskunnan jäsenenä. Sosiaalipedagogisessa työssä pyritään hahmottamaan sosiaalista ympäristöä ja todellisuutta. (Ranne - Rauhiainen-Palo 2005: 33.)

Kun työvalmentajan tehtävään kuuluu tarjota päivittäistä työtehtäviin liittyvää tukea, opetusta ja kehittää työvalmiuksia, yksilövalmentaja keskittyy valmennettavan yksilöllisiin tarpeisiin, suunnitelmallisuuteen, seurantaan ja tilannearviointiin. Yksilövalmennuksen työtehtävää voivat olla toteuttamassa eri ammattitauosta tulevat valmentajat, esimerkiksi yhteisöpedagogi, sosiaaliohjaaja, sosionomi, terveydenhoitaja tai psykiatrinen sairaanhoitaja. Yhdistävänä tekijänä yksilövalmentajan työssä on ohjauksellisuus. (Hoikkala – Sell 2007: 434.)

Volume -valmennuksessa yksilövalmennus ja työvalmennus sisältävät myös ohjauksen elementtejä. Ohjaus on monitahoista, eri ammattikäytäntöjen työtapoja ja menetelmiä yhdistävää toimintaa. Ohjauksessa ohjattava oppii käsittelemään kokemuksiaan, ratkaisemaan ongelmiaan, suuntaamaan oppimistaan ja hyödyntämään resurssejaan. Ohjaajan ja ohjattavan yhteisenä tavoitteena on ohjattavan oppiminen, päätösten tekeminen ja elämäntilanteen koheneminen. Lisäksi oleellista on ohjattavan mahdollisuus tulla kuulluksi, tutkia tilannettaan ja voimavaraisua. (Vänskä – Laitinen – Väänänen - Kettunen – Mäkelä 2011: 16)

Yksilövalmennuksella tuetaan ihmisen toimintakykyä sekä arjenhallintaa. Yksilövalmennuksessa tulee huomioida asiakas kokonaisvaltaisesti ja yhteistyö aloitetaan asiakkaan lähtötilanteen arvioinnilla, sekä henkilökohtaisen valmennussuunnitelman laatimisella. Yksilövalmennuksen tulee olla keskustelua, asioiden selvittelyä sekä valmennettavan tukemista. Inhimillinen empaattisuus on myös tärkeässä roolissa yksilövalmennuksessa. (Koskinen, Hautaluoma 2009: 49.)

Yksilövalmennuksen tulee tukea työvalmennusta. (Puroaho - Leppänen 2013: 16). Yksilövalmennuksessa päivittäisissä toiminnoissa tulee huomioida asiakkaan yksilöllisyys ja keskittyä hänen positiivisiin puoliinsa ja omiin vahvuuksiinsa. (Hannila-Niemelä - Oulasvirta-Niiranen - Pietikäinen 2016: 11.)

Työvaltainen ja yhteisöllinen työvalmennus tukee yksilöllistä kasvua, sosiaalista vahvistamista ja aktiivista osallisuutta. Valmennus on monialaista toimintaa, joka noudattaa pedagogisia ja kasvatuksellisia periaatteita. Valmennuksen sisällöt pyritään räätälöimään valmentautujalähtöisesti valmentautujan tilanteen mukaan. Valmentautujan jaksaminen huomioidaan, ja toiminta voidaan sovittaa päivän pituudelta ja sisällöltä valmentautujan tarpeet huomioiden. Toiminnan erityispiirteitä ovat muun muassa yhteisöllisyys, sosiaalinen vahvistaminen, reagoivuus ja joustavuus. (Hämäläinen – Palo 2014: 12.)

Työvalmennuksessa on tärkeää havainnoida asiakasta päivittäisissä toimissa ja seurata hänen kehittymistään työtehtävissä. Työvalmennuksen havainnointi antaa tukea ja tietoa yksilövalmennuksen tueksi. Työvalmennuksessa on tärkeää valmennuksen laatu. Valmennuksen tulee olla asiakkaan taitoja ja tarpeita tukevaa toimintaa. Työvalmennuksen tulee olla asiakkaan tarpeiden mukaista, ja valmentajan tulee havaita ja huomioida asiakkaan valmennustarve. (Koskinen - Hautaluoma 2009: 47-49.)

Työvalmentajan keskeisiä tehtäviä on nostaa esiin asiakkaan vahvuuksia ja tuoda esiin erilaisia mahdollisuuksia. Työvalmentajan tehtävänä on tutustuttaa asiakasta työelämään sekä tukea ja rohkaista asiakkaan toiveita ja taitoja. (Härköpää - Peltola 2009: 65-66.)

6.2 Ryhmävalmennus

Valmennuksen tavoitteena on oppia vuorovaikutusta sekä saada tukea tulevaisuudessa koulutukseen sekä työelämään siirtymiseen. Ryhmävalmennus Volume- hankkeessa on tavoitteellista ja osallistavaa toimintaa. Ryhmävalmennusta menetelmänä käytetään Volume- hankkeessa viikoittain. Tämä tukee nuoren sosiaalista kehittymistä, sekä antaa valmiuksia kohdata tulevaisuudessa erilaisia arjen tilanteita.

Ryhmävalmennuksessa on tärkeää luoda ryhmään turvallisuuden tunne. Ryhmävalmentajan tulee tiedostaa, että ryhmäytyminen on matka ja ryhmää tulee vahvistaa sen eri vaiheissa. Tärkeintä ryhmävalmennuksessa on ryhmäläisten kuuluksi ja nähdyksi tuleminen, hyväksyntä ja tunne siitä, että jokaisella on ryhmässä oma paikkansa. (Törrönen - Hannukkala - Ruuskanen - Korhonen 2011: 15.)

Ryhmävalmennuksella tuetaan ryhmän avointa ilmapiiriä. Luottamus, avoimuus, sekä hyväksyntä ovat ryhmätoiminnan keskeisiä asioita. Erilaisilla ryhmillä on omat tavoitteet ja tarkoitukset, mutta yhteistä näille on päämäärä jonka vuoksi toimintaa ohjataan. Ryhmävalmennuksella tuetaan nuoren kehitystä, sekä ennaltaehkäistään syrjäytymistä.

Ryhmävalmennus antaa valmiuksia työelämään sekä tukee ryhmätyötaitoja ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Ryhmävalmennus rakentuu toiminnallisista tehtävistä sekä keskusteluista. Toiminnalliset tehtävät voivat olla myös luovia- ja taidelähtöisiä.

6.3 Luovat ja taidelähtöiset menetelmät

Sosiaalipedagogisessa työssä voidaan käyttää kuvia, draamaa, kirjoittamista, musiikkia, tanssia, tarinankerrontaa sekä itseilmaisua. Luovan itseilmaisun avulla voidaan tehdä näkyviksi ja jakaa asioita, tunteita ja ajatuksia joita on vaikea ilmaista muulla tavoin. Kuvallisen ilmaisun, draaman ja kirjoittamisen avulla voidaan kertoa henkilökohtaisia kokemuksia ja käsitellä niitä ryhmässä. Kasvatus- ja sosiaalityössä ilmaisullisilla menetelmillä on monenlaisia ulottuvuuksia. Näiden

menetelmien avulla voidaan kuvata erilaisia kokemuksia ja tunteita sekä kasvat-
taa omaa identiteettiä ja yhteisöllisyyttä. (Ruusunen 2005: 54.)

Taidelähtöisten menetelmien tulee palvella sosiaalipedagogista työtettä tavoit-
teellisesti. Päämäärä ei ole taidekasvatuksessa vaan sosiaalisessa kasvatuk-
sessa, voimavarojen vahvistamisessa sekä selviytymisen tukemisessa. (Ruusu-
nen 2005: 55.)

Aikaisemmin luovuus on yhdistetty pääsääntöisesti esteettisiin sekä taiteellisiin
ilmiöihin. Nykypäivänä luovuuden merkitystä korostetaan suurimmassa osassa
käytännön ammatteja. Luovasta ajattelusta on hyötyä työn ongelmanratkaisussa
ja uusien työtapojen oppimisessa ja kehittämisessä. Luovuuden tärkeyttä ja mer-
kitystä on pohdittu esimerkiksi opetuksessa, kasvatuksessa, terveydenhuollossa
sekä sosiaalityössä. Luovuus käsitteenä ei ole enää vieras, mutta käytännössä
ja sen toteuttamisessa on vielä paljon tutkittavaa ja kehitettävää. (Heikkilä 2010:
15.)

Volumen luova ja taidelähtöinen valmennus ei ole terapiaa, vaan ohjausta, opet-
tamista, valmentamista, innostamista ja motivoimista osallistumiseen ja toimin-
taan. Luovalla itseilmaisulla ja ryhmätyöskentelyllä voi kuitenkin olla terapeutti-
nen vaikutus valmennettavan elämään ja toimintakykyyn. Luovuusterapeuttien
menetelmien hyödyt näkyvät voimaantumisen, tiedostamisen, vuorovaikutuksen
sekä luovan ajattelun lisääntymisenä. Luovuusterapeutisia työskentelymuotoja
käytetään esimerkiksi mielenterveyden vahvistamisessa ja mielenterveyshäiriöi-
den ehkäisyssä. (Laine 2012: 23.)

Kasvun tukemisessa, sekä erilaisissa ohjaustilanteissa tulee osata käyttää moni-
puolisesti erilaisia työtapoja sekä luovan toiminnan menetelmiä. Ohjaajan tulee
olla tietoinen ryhmän jäsenten taustoista ja hänen tulee ottaa ne ohjatessa huo-
mioon. Ohjaukseen osallistuvilla voi olla taustallaan haastavia elämäkokemuk-
sia, tai he saattavat elää haastavaa elämäntilannetta juuri nyt. Ohjattavan iästä
riippumatta on osattava olla läsnä hänen elämäkokemukselleen ja arvostettava
sitä. (Airaksinen – Ala - Vannesluoma, Karkkulainen - Pirhonen 2015: 23.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Volume on vaikuttava, paikallinen kehittämishanke, jossa hyödynnetään myös työpajatoiminnasta tuttuja menetelmiä. Volumen menetelmät ja toimintatavat ovat siirrettävissä myös muuhun kuin työpajaympäristöön. Monien kehittämishankkeiden haasteena voi olla strukturoimattomuus, jäsentymättömät rakenteet sekä toimintaa kehystävän taustateorian puuttuminen. Selkeiden rakenteiden ja auki kirjoitetun teoratiedon pintapuolisuus voi olla haaste hankkeiden ja projektien työntekijöille. Toiminnan ja palveluiden kehittäminen on mielekkäämpää kun tiedetään, missä raameissa ja missä teoreettisessa viitekehyksessä liikutaan.

Toimintamallien selkeällä kuvaamisella ja määrittelyllä valmennustyöhön liittyvä osaaminen saadaan osaksi koko organisaatiota. Tämä helpottaa osaamisen ja tiedon jakamista, sekä uusien työntekijöiden perehdyttämistä. On oleellista, että informaatio on organisaation, eikä yksittäisten työntekijöiden varassa. Tällöin tieto jää organisaatioon myös työntekijöiden vaihtuessa. (Huumonen 2014: 54.) Ollakseen perusteltua ja vaikuttavaa, tarvitaan tietoa siitä, miksi käytetyt menetelmät ovat hyväksi havaittuja ja mitä niistä tiedetään tähän asti. Tämä tieto on tärkeää myös toimintamallien siirrettävyydessä eri ympäristöihin.

Hankehakemuslomakkeisiin voi mahduttaa vain rajatun merkkimäärän ja ne edellyttävät määrämuotoisten hakemusasiakirjojen täyttämistä. Tämän vuoksi teoreettisen viitekehyksen ja menetelmien avaaminen ja määrittelemine jää ohueksi. Volumen kehittämishankkeen yhtenä haasteena valmentajien näkökulmasta on ollut käytettävän taustatiedon ja menetelmien hajanaisuus. Tietoa on kyllä saatavilla, mutta se on monessa eri lähteessä ja ”sisään rakennettuna” työpajatoiminnan perinteeseen nojaavissa ammattikäytännöissä. Tämän tiedon ja ammattikäytäntöjen omaksuminen eri ammattitaustoista tuleville hanketyöntekijöille voi olla haastavaa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli vastata edellä kerrottuihin epäkohtiin. Tarkoituksenamme oli rakentaa selkeä, sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, ja

luoda sisällönanalyysin avulla hajanaisesta aineistosta mielekäs ja selkeä kokonaisuus. Pyrimme työssämme vastaamaan tutkimuskysymyksiin millainen ja mikä on Volume -valmennuksen teoreettinen viitekehys, miksi Volumen menetelmät ovat perusteltuja ja mitä kokoavia yläkäsitteitä aineistosta löytyy. Aineiston kriittisen tarkastelun ja analyysin tuloksena päädyimme seuraaviin johtopäätöksiin: Volumen valmennuksen viitekehys on sosiaalipedagoginen. Kokoaviksi yläkäsitteiksi rakentuivat vuorovaikutus, dialogisuus, sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus sekä mielen hyvinvointi. Perustellut valmennusmenetelmät ovat yksilövalmennus ja työvalmennus, sekä ryhmävalmennus ja luovat, -taidelähtöiset menetelmät.

Seuraavaksi tarkastelemme opinnäytetyömme tuloksia sosiaalipedagogiikan innostamisen elementtien avulla. Kirjassa Sosiokulttuurinen innostaminen Leena Kurki (Kurki 2000: 73 – 77.) on Gillet`ä mukaillen hahmotellut seitsemän innostamisen elementtiä.

1. Ensimmäinen elementti on tekeminen, joka kuvaa inhimillisen ryhmän organisoitua ja sitä miten sen tavoitteisiin pyrkiminen on järjestetty.

Tekeminen suuntautuu ”puuhastelua” syvemmälle. Aktiviteetit muutetaan syvemmiksi käytännöiksi niin, että toiminnan avulla nuorille herää tietoisuus esimerkiksi syrjäytyneen tilanteensa laajemmasta yhteydestä. Oma sosiaalinen tilanne voi avautua paremmin esimerkiksi taiteellisen kokemisen avulla. Ryhmän merkitys ja solidaarisuus korostuu yhdessä tekemisessä. Toiminnan avulla tavoitellaan tietoisuuden heräämistä, tilanteeseen tarttumista ja muutosta omaan tilanteeseen. (Kurki 2000: 74.)

Opinnäytetyömme tuloksena löytyneissä Volumen valmennusmenetelmissä korostuu tekeminen ja kokemuksellinen oppiminen. Varsinkin ryhmävalmennuksessa lähtökohtana on yhdessä tekeminen, reflektointi ja jaettu kokemus. Ryhmävalmennuksessa ja luovissa menetelmissä pyritään ymmärtämään omaa tilannetta luovan tekemisen ja kokemisen avulla. Ryhmässä toimiminen on dialogista, vuorovaikutuksellista ja osallistuvaa. Tavoitteena on voimaantumisen

oman elämän herraksi ja muutos parempaan. Päivärytmi ja mielekäs tekeminen tukevat hyvinvointia.

2. Toinen elementti on osallistuminen. Osallistujat saavat aikaan toimintaa.

Osallistumisessa ei ainoastaan noudateta valmiita tekniikoita ja opittuja käskyjä. Osallistujat ovat todellisia toimijoita, jotka toteuttavat vastuullisen luomisen tehtävää. Myös innostaja ja opettaja voi osallistua ryhmän toimintaan. (Kurki 2000: 74.)

Opinnäytetyömme yhtenä tuloksena on osallisuus. Aidossa osallisuudessa osallistujat ovat aktiivisia toimijoita ja toiminnan suunnittelijoita, eivät ainoastaan valmennustyön passiivisia kohteita. Volumessa valmentautujat ovat osallistujia, jokainen omista lähtökohdistaan. Osallisuudessa huomioidaan yksilölliset tarpeet ja toiminnan yhteinen suunnittelu. Toimintaa kehitetään edelleen kokemusten ja palautteen pohjalta. Valmentaja toimii myös innostajana ja on osallisena ryhmän toiminnassa omassa roolissaan.

3. Kolmas elementti on aika. Tällä tarkoitetaan ajanjaksoa, jona tavoitteet saavutetaan.

Tässä elementissä sitoudutaan ja suuntaudutaan vuorovaikutuksessa tapahtuvaan ja tulevaisuuteen suuntautuvaan, etenevään projektiin. Prosessi tapahtuu määritellyssä ajassa ja paikassa. (Kurki 2000: 75.)

Työmme tuloksena löytyneet valmennuksen menetelmät ovat aina määriteltyyn aikaan sidottuja, ja valmennus tapahtuu tämän ajan puitteissa. Nuori tulee Valumen valmennukseen sopimuksella, tyypillisesti työkokeilusopimuksella tai kuntoututtavan työtoiminnan sopimuksella. Työkokeilusopimus on kestoaltaan 3 – 6kk, kuntoututtavan työtoiminnan sopimus voi olla pidempi, esimerkiksi 12kk. Valmennusjakson aikana noudatetaan työaikaa. Valmennusjakson tavoitteet, niiden seuraaminen ja tarkentaminen ovat aina aikaan sidottuja. Sopimuksessa määritellyn ajan puitteissa pyritään saavuttamaan yhdessä määritellyt tavoitteet. Myös luovien menetelmien ja ryhmävalmennuksen taidelähtöiset projektit ovat sidottuja

aikaan. Yhteinen tai oma projekti pyritään toteuttamaan sovitussa aikataulussa. Työvalmennuksessa työtaitojen opettelu ja työssä valmistuva tuote toteutetaan määräajassa.

4. Neljäs elementti on instituutio. Tällä tarkoitetaan sosiokulttuurisen toiminnan juridispoliittista taustaa.

Instituution elementissä luodaan uusia rakenteellisia suhteita ja käytäntöjä. Siinä rakennetaan ihmisten välisiä uusia verkostoja, uusia rakenteita ja muokataan vanhoja rakenteita. (Kurki 2000: 75.)

Opinnäytetyössämme pyrimme valmennuksen rakenteiden ja taustateorian selkiyttämiseen. Pyrimme avaamaan ja jäsentämään Volumen toimintatapoja ja käsitteitä. Volumen työntekijät, valmentautajat, yhteistyökumppanit ja ohjausryhmä ovat osaltaan kehittäneet ja muokanneet Volumen valmennusmallia. Kehitysprosessin tuloksena on syntynyt toimiva kokonaisuus. Volumen toiminnassa on kehitetty ja tiivistetty paikallista yhteistyöverkostoa.

5. Viides elementti on sosiaalinen suhde. Se rakentuu sekä ryhmän sisällä, että suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan.

Tässä elementissä sosiaalisia suhteita luonnehtii sosiaalisuus, jossa ihminen ymmärretään ainutlaatuisena persoonana yhteisössään. Aitoa yhteisöä rakennetaan niin, että huomioidaan yksilön arvokkuus, sekä yhteisön ja sosiaalisten suhteiden merkitys. (Kurki 2000: 75 - 76.)

Opinnäytetyömme tuloksissa tämä elementti on löydettävissä mielen hyvinvoinnista, dialogisuudesta, vuorovaikutuksesta, sosiaalisesta vahvistamisesta, osallisuudesta ja voimaantumisesta. Sosiaalinen suhde liittyy myös Volumen valmennusmenetelmiin. Valmennustyö on aina ihmisen arvostavaa kohtaamista. Dialogisessa valmennustyössä valmentajalla on oman alansa asiantuntijuus, ja valmennettavalla oman elämäntilanteensa asiantuntijuus. Ratkaisuja etsitään dialogissa ja vuorovaikutussuhteessa. Itseä ja omia mahdollisuuksia koskevat usko-

mukset rakentuvat sosiaalisessa kanssakäymisessä. Sosiaaliset rakenteet, olosuhteet ja toiset ihmiset vaikuttavat voimaantumisen prosessiin. Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista, ennaltaehkäisevää työtä, jonka tavoitteena on valmentautujan hyvinvoinnin ja henkisten voimavarojen lisääntyminen. (Hämäläinen – Palo 2014: 46.) Sosiaalisten suhteiden tukemisella ja yhteisöön liittymisellä on syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus. Volumen valmennuksen yhtenä tavoitteena on valmentautujan kiinnittyminen yhteisöön ja yhteiskuntaan.

6. Kuudes elementti on strategia. Strategialla tarkoitetaan keinojen sopeuttamista tavoitteiden saavuttamiseen.

Tässä elementissä suunnittelu ei perustu passiivisuuteen tai pelkkiin olemassa oleviin rakenteisiin. Keinojen sopeuttamisessa tavoitteiden saavuttamiseen uskotaan muutoksen mahdollisuuteen. Myös konfliktit herättävät kriittistä tietoisuutta ja ne voivat olla sosiaalisen muutoksen dynaaminen voima. (Kurki 2000: 76.)

Opinnäytetyössämme strategian käsite voidaan liittää erityisesti yksilövalmennuksen prosessiin, mutta myös muihin valmennusmenetelmiin. Volumen yksilövalmennuksessa rakennetaan yhteistä strategiaa valmennettavan tavoitteiden saavuttamiseksi. Voidaan esimerkiksi pohtia, millä keinoin valmennettava oppii uusia taitoja, miten hänen sosiaaliset taitonsa paranevat, miten hän pyrkii hoitamaan paremmin talouttaan, millä keinoin hänen on todennäköisempää sijoittua koulutukseen tai työelämään ja miten hän löytää harrastuksia ja ystäviä. Tämä strategia kirjataan valmennussuunnitelmaan ja nuoren omiin tavoitteisiin. Tavoitteita ja keinoja tarkennetaan yksilövalmennuksessa valmennusjakson aikana kun nuori oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan.

Dialogisessa valmennustyössä voi tapahtua myös konflikteja ja ristiriitoja. Niitä ei pidä pelätä, vaan ne kuuluvat yhteisen ymmärryksen ja ratkaisujen etsimiseen. Valmennuksessa nuori voi joutua kohtamaan haasteellisia ja vaikeitakin asioita. Vaikeuksien tunnustamisesta ja tunnistamisesta edetään ratkaisuihin. Valmennettava pyritään ohjaamaan mahdollisimman nopeasti tarvittavien palveluiden

piiriin. Yksilövalmennuksen työote on tulevaisuuteen suuntaava ja ratkaisuja etsivä.

7. Seitsemäs elementti on toiminnan taustalla vaikuttava filosofia.

Tässä elementissä toiminta ei suuntaudu ainoastaan olemassa olevan säilyttämiseen ja ”kohtalon” ennalta määräämien realiteettien hyväksymiseen. Filosofisessa elementissä käytäntö ei ole pelkkää toimintaa ja aktiviteettia. Se on vuoropuhelua teorian ja toiminnan välillä ja se sisältää ”luomisen ulottuvuuden.” Ihminen nähdään vapaana ja kykenevänä ottamaan itse vastuun elämästään. (Kurki 2000: 76.)

Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet hahmottelemaan Volumen toiminnan taustalla vaikuttavaa pedagogiikkaa sekä käsitteellisiä perusteluita valmennukselle. Aineiston ja analyysin tuloksena löysimme sosiaalipedagogiikan elementit. Käytännön toiminta tarvitsee rakenteen ja teorian. Teorian ja käytännön vuoropuhelun avulla voidaan luoda uusia perusteltuja toimintatapoja.

Volumen valmennuksessa on vahva luovan toiminnan ja luovuuden ulottuvuus. Luovuus ei rajoitu ainoastaan taiteelliseen työskentelyyn, vaan luovuutta tarvitaan esimerkiksi oman elämän ongelmanratkaisussa, tulevaisuuden suunnittelussa, käytännön taitojen opettelussa sekä tuotteiden suunnittelussa ja valmistamisessa. Luovien voimavarojen vahvistaminen tukee mielenterveyttä.

Voimaantumisen näkökulmasta ihminen nähdään vapaana toimijana, jolla on mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä. Volumen valmennuksessa valmentautujan toimijuutta, osallisuutta ja itsetunnon vahvistumista tuetaan eri valmennusmuodoilla. Tavoitteena on hyvinvoiva, nuori aikuinen joka kykenee ottamaan kokonaisvaltaisen vastuun elämästään, toiminnastaan ja ihmissuhteistaan.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että onnistuimme aineiston ja analyysin avulla vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Lisäksi olemme pyrkineet tarkastelemaan

työmme tuloksia syväällisesti sosiaalipedagogiikan innostamisen elementtien avulla.

POHDINTA

Haasteenamme oli löytää ja valita työmme kannalta merkittävimmät ja eniten oleellista informaatiota sisältävät aineistot. Aineisto oli hajanaista, osa oli käsin kirjoitettua, valokopioitua ja useista materiaaleista puuttuivat esimerkiksi päivämäärät, sivunumerot sekä lähdeviittaukset. Kierrekansioihin sekä sähköisiin verkkokansioihin tallennettu hajanainen aineisto vahvisti käsitystämme työmme merkityksestä ja tarpeellisuudesta. Viimeisimmän Volume hankkeen sähköisten verkkokansioiden aineistot olivat materiaaleistamme parhaiten järjestettyjä. Volumen taustalla vaikuttavan teorian tiedon kirkastaminen sekä valmennusmenetelmien perusteluiden hahmottaminen jäsentää sekä olemassa olevaa, että tulevaisuudessa mahdollisesti toteutuvaa matalan kynnyksen valmennusta.

Rajasimme työmme ulkopuolelle kolmansien osapuolien tuottaman tekstin, kuten rahoittajan merkinnät ja rahoituspäätökset, valmentautujien tuottaman kirjoitetun alkuperäismateriaalin, esimerkiksi valmennusjakson loppupalautteet sekä kolmansien osapuolien tuottaman informaation, kuten kirjoista ja menetelmäoppaista valokopioitua dokumentteja. Valitsimme tutkimuksen kohteeksi lopulta ainoastaan ne aineistot, jotka sisälsivät eniten mielestämme oleellista informaatiota tutkimastamme aiheesta. Rajasimme aineistomme eettisistä syistä niin, että tutkittava teksti oli Keravan nuorisopalveluilla työsuhteessa olevien työntekijöiden kirjoittamaa ja tuottamaa. Kansioiden materiaalit palautettiin aineiston analyysin jälkeen organisaatiolle asianmukaiseen säilytykseen.

Vahvuutenamme oli aiheeseemme liittyvään kirjallisuuteen perehtyminen laajasti sekä työmme taustalla vaikuttavan teoreettisen tiedon omaksuminen. Tämän vuoksi tutkimuksemme sai vaikutteita teoriaohjaavasta aineiston analyysistä, vaikka työmme oli aineistolähtöinen. Laaja kirjallisuuskatsaus ja monipuolinen lähdekirjallisuus oli työssämme myös haaste. Työn edetessä rajasimme tietoisesti lähteiden määrää ja tiivistimme teorian tietoa tukemaan aineiston ja analyysin tuloksia.

Työskentelymme oli aluksi epäjohdonmukaista. Olimme keränneet joukon materiaalia, mutta aineistomme analyysitekniikka oli meille epäselvä. Emme olleet aikaisemmin tehneet aineiston analyysiä tai näin laajaa kirjallista työtä. Meiltä puuttui rohkeutta ja hahmottamiskykyä esimerkiksi aineiston rajaamisessa oleellisiin dokumentteihin. Työn edetessä hahmottamistapamme, analyysitekniikkamme ja kirjoitustekniikkamme kehittyi ja opimme tieteellisen kirjoittamisen tavan. Myös työmme rakenne muotoutui selkeämmäksi työn edetessä.

Työmme alkuvaiheessa emme olleet laatineet itsellemme riittävän tarkkaa aikataulua välitavoitteineen. Työn edetessä kokeilimme täysin toisenlaista lähestymistapaa. Aloimme asettaa työllemme hyvin tiukkoja välitavoitteita ja aikatauluja. Yhteistyö ja asetetut tavoitteet ”pakottivat” meidät sitoutumaan nopeammin työskentelyyn. Tämä tuotti hyvää tulosta ja työmme valmistuminen alkoi näyttää todennäköiseltä.

Opinnäytetyömme on ollut meille tärkeä kasvun ja oppimisen prosessi. Emme tunteneet toistemme työskentelytapoja ja kirjoitustapaa ennalta. Päädyimme työparityöskentelyyn koska olimme molemmat kiinnostuneita samasta opinnäytetyön kohteesta ja aiheesta. Volume +6dB -hanketta voisimme kuvailla jopa ”sydämen asiaksi”. Aluksi erilainen työskentelytapamme aiheutti hämmennystä, mutta opimme toistemme ominaisuuksia täydentävän työskentelyn lopulta mutkattomasti. Toinen meistä on paljon lukeva ja kirjoittava, teorioista kiinnostunut pohdiskelija, toinen on määrätietoinen, asioita tiivistävä ja jäsentävä käytännön tekijä. Käytännön tekijä oppi prosessin aikana omaavansa kyvyn hahmottaa ja jäsentää kirjallisen työmme materiaalia loogiseksi kokonaisuudeksi. Tämä oli tärkeä henkilökohtainen oivallus ja uusi tieto omista vahvuuksista. Pohdiskelija oppi olevansa tehokkaimmillaan pienen paineen alla, tarkoin aikataulutetussa työskentelyssä. Hän opetteli selkeyttä ja jäsentelytekniikkaa.

Työmme tavoitteen ja tarkoituksen kirkastuminen opinnäytetyöprosessin edessä motivoi ja antoi uutta innostusta. Koko prosessin ajan meillä on ollut yhteinen käsitys työstämme, ja erilaiset työtapamme ja vahvuutemme ovat täydentäneet toisiaan. Erimielisyyksiä analyysistä ja työmme sisällöllisistä tuloksista ei ole ollut.

Sosionomin ammattipätevyyteen kuuluu eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Seuraavaksi kerromme sosionomin ammattipätevyyteen peilaten, mitä opinnäytetyömme prosessi on meille opettanut ja millaiseen ammatilliseen orientaatioon opinnäytetyössämme olemme pyrkineet.

Pyrimme toimimaan tutkimuksessamme eettisesti, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Opimme tiedostamaan ihmiskäsityksemme, ennakkotietomme ja arvomaailmamme vaikutuksen ja merkityksen opinnäytetyössämme. Opettelimme kirjoittamaan eettisesti kestävästi ja perustellusti, sekä huomioimme vaitiolovelvollisuuden ja kolmansien osapuolien aseman. Työmme tulokset pyrkivät edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Osaamme asettua yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle, ja arvioida Volumen valmentautujien palveluprosessia. Osaamme tunnistaa hyvinvoinnin suojaavia- ja riskitekijöitä sekä pyrimme soveltamaan ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen näkökulmia analyysissämme. Opimme arvioimaan ja jäsentämään asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja menetelmiä

Olemme oppineet jäsentämään ja ymmärtämään nuorten aikuisten hyvinvointiin liittyviä paikallisia ja yhteiskunnallisia haasteita sekä niiden vaikutuksia. Olemme tutustuneet hyvinvointipalvelujärjestelmään julkisella ja hankesektorilla. Osaamme arvioida kriittisesti palveluiden tarvelähtöisyyttä, ja pyrimme tutkimuksemme avulla toimimaan muutoksen edistäjinä. Olemme oppineet toimimaan opinnäytetyömme aiheen asiantuntijoina ja perustelemaan valmennettavan etua moniammatillisissa ja monialaisissa yhteisöissä.

Pyrimme ammatillisesti kriittiseen reflektioon. Pyrimme analysoimaan epätasa-arvoa, huono-osaisuutta sekä hyvinvointia tuottavia yhteiskunnallisia rakenteita ja prosesseja sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Kykenemme puolustamaan haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten etuja sekä tuomaan poliittiseen päätöksentekoon ja yhteiskunnallisille toimijoille ajankohtaista tietoa tutkimuksemme kohteesta. Olemme oppineet ymmärtämään julkishallinnollisen päätöksentekojärjestelmän toimintaperiaatteet. Tutkimuksemme pyrkii edistämään niitä rakenteita, jotka tuottavat osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia. Opinnäytetyömme on osaltaan paikallista ja yhteiskunnallista vaikuttamistyötä.

Olemme opetelleet työssämme innovatiivista ongelmanratkaisua, sekä valmennustyön menetelmien ja valmennusprosessin tarkastelua ja arviointia. Olemme oppineet arvioimaan Volume +6dB kehittämishanketta. Pyrimme soveltamaan tutkimus- ja kehittämismenetelmiä toimintakäytäntöjen perusteluiksi ja kehittämiseksi. Olemme oppineet tuottamaan ja arvioimaan hyvinvointia edistävää tietoa. Pyrimme toimimaan tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden mukaisesti. Pyrimme toiminaan yhteistyökykyisesti ja arvioimaan kriittisesti opinnäytetyömme laatua, tuloksia ja mahdollisia vaikutuksia.

Opinnäytetyömme tuottamaa tietoa voidaan pitää myös laatutyönä. Laatutyön avulla voidaan tarkastella työn merkitystä osana koko organisaatiota. Sillä pystytään esimerkiksi selkiyttämään ja kehittämään henkilöstön toimenkuvia. Palvelumuodon perustehtävän ja toiminnan tavoitteet kirkastuvat ja toiminnan jalkauttaminen helpottuu. Laatutyön päämääränä on tehdä työstä tarkoituksenmukaista ja luoda selkeät raamit palvelulle. Kun työn perusta on kunnossa, valmentajat voivat keskittyä valmennukseen. Laatutyö helpottaa toiminnasta viestimistä. Sen avulla toiminta tehdään näkyväksi rahoittajille, tilaajille ja sidosryhmille. (Huumonon 2014: 54 – 55.) Opinnäytetyömme tarjoaa näkökulmia ja työkaluja myös valmennuksen teoreettisen ja menetelmällisen kehittämisen tueksi.

LÄHTEET

- Airaksinen, Raija - Ala-Vannesluoma, Taija - Karkkulainen, Marjatta - Kastu, Riikka - Pirhonen, Pauliina 2015. Toimii! Hoitajan opas luoviin menetelmiin. Keuruu: Edita Publishing Oy.
- Euroopan komissio 2013. sosiaaliasiat ja osallisuus. Euroopan sosiaalirahasto. Uusia väyliä työhön. Verkkodokumentti. Päivitetty 28.2.2013. <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=533&langId=fi>>. Luettu 27.8.2016.
- Fedotoff, Jaana – Leppäkari, Heidi – Timonen, Päivi 2016 (toim.) Koordinaatit nuorten tieto- ja neuvontatyöhön. Suuntaviivoja ammatilliseen osaamiseen. Koordinaatti – Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus. Oulu: Koordinaatti – Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus.
- Hannila-Niemelä, Mea - Oulasvirta-Niiranen, Pirjo - Pietikäinen, Reetta (toim.) 2016. Starttivalmennuksen menetelmiä ja työskentelytapoja. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry ja tekijät.
- Heikkilä, Jorma 2010. Luovasta ideasta innovaatioon. Luovuus ja innovatiivisuus selviytymiskeinona. Jyväskylä: Yliopistopaino.
- Hoikkala, Tommi - Sell, Anna (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura ry.
- Huumonen, Soile 2014. (toim.) Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys Ry Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella.
- Hämäläinen, Tuija - Palo, Susanna 2014. Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys.
- Härkäpää, Kristiina - Peltola, Ulla (toim.) 2005. Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen ja kuntoutusluotsaus. Majakka-Beacon –hankeen loppuraportti. Helsinki: Yliopistopaino.

- Keravan nuorisopalvelut 2015. Volume +6dB –hanke. Euroopan sosiaalirahaston projektin hankehakemuksen toimintasuunnitelma 26.3.2015.
- Keravan nuorisopalvelut 2014. Volume: Voimaa luovista menetelmistä projektisuunnitelma.
- Kinnunen, Kristiina 2016. Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus. Työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari. Pieksämäki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Koskinen, Karoliina - Hautaluoma, Marja 2009. Erilainen oppija. Välineitä työ- ja yksilövalmennukseen. Valtakunnallinen työpajayhdistys. Tampere: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Kuure, Tapio 2015. Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina. Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia. Valtakunnallinen työpajayhdistys ja tekijät. Valtakunnallinen työpajayhdistys RY opetus ja kulttuuriministeriön tuella. Verkkodokumentti.
<http://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/sosiaalinen-vahvistaminen-k_sitteen_-ja-palveluina.pdf> Luettu: 15.11.2016
- Kurki, Leena - Nivala, Elina 2006. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.
- Kurki, Leena – Nivala, Elina – Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Finn Lectura.
- Nivala, Elina 2008. Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys. Jyväskylä: Snellman-instituutti.
- Nivala, Elina 2007. Sosiaalipedagogiikka nuorten yhteiskunnallisen kasvun tukena. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2007. Kuopio, Kopijyvä: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.
- Puroaho, Petri - Leppänen, Jenni 2013. Maahanmuuttajien valmennus työpajoilla –opaskirja. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry ja tekijät. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Ruusunen, Tuula 2005. Ilmaisulliset menetelmät – siltoja itseen ja toisiin. Teoksessa Kaarina, Ranne – Anne, Sankari –Tuula, Rautiainen - Valo –

Tuula, Ruusunen (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus. Mad-
senin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: Satakunnan ammatti-
korkeakoulu. 54-61.

Räsänen, Juhani 2014. Voimaantuminen ja elämänpolitiikka. Voimaantumisen
resurssiteoria, Uskaltava vastuullisuus, valinta, optimointi ja kom-
pensointi. Järvenpää: Julkiviestintä.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Ou-
lun yliopisto.

Sinervuo, Veli-Pekka – Vuorinen, Miikka – Klemelä Juha 2015. Volume Voimaa
Luovista Menetelmistä. Strength from Creative Methods. Calculat-
ing the Social Impact of the Volume Project in 2014. Sosped Foun-
dation. <[http://www.sosped.fi/wp-content/aineistot/SROI_Vol-
ume_M3.pdf](http://www.sosped.fi/wp-content/aineistot/SROI_Vol-
ume_M3.pdf)> Luettu: 12.11.2016

Sosiaalipedagogiikka 2016. Verkkodokumentti. <[http://www.sosiaalipedago-
giikka.fi/sosiaalipedagogiikka/](http://www.sosiaalipedago-
giikka.fi/sosiaalipedagogiikka/)> Luettu: 13.7.2016

ThemPra Social Pedagogy 2017. Social Pedagogy. What Social pedagogy
means. Verkkodokumentti. <[http://www.thempra.org.uk/social-pe-
dagoogy/](http://www.thempra.org.uk/social-pe-
dagoogy/)>. Luettu 10.1.2017.

Tuomi, Jouni - Sarajärvi Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Törrönen, Soile - Hannukkala, Marjo - Ruuskanen, Ulla - Korhonen, Elina 2011.
Hyvinvoiva oppilaitos. Mielen hyvinvoinnin opetus- ja koulutusai-
neisto toiseen asteen oppilaitoksille. Suomen Mielenterveysseura.

Vilka, Hanna 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Väisänen, Leena – Niemelä, Mika – Suua, Pirkko 2009. Helsinki: Kirjapaja.

Vänskä, Kirsti - Laitinen - Väänänen, Sirpa - Kettunen, Tarja - Mäkelä, Juha
2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä ke-
hittyminen. Edita Publishing ja tekijät. Helsinki: Edita Prima.